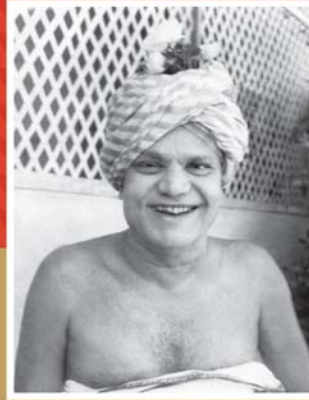

हरिभाव

Year : 22 - Issue : 12

September, 2018

अवतरण :
भाद्रवा वद - ४, संवत : १८५४
ता. : ०४ सप्टेम्बर, १८८८

देलत्याग :
श्रावण वद - ११, संवत : २०३३
ता. : २३ जुलाई, १८७६

(अनुष्टुप)

‘जन्मवुं, जववुं पाछुं मरवुं’, कम नित्यनो,
अवा जटिल संसारे लजवो हरि दोट्यलो,
छतां कोर्छक तो अवा हरिने लजनार छे,
लजतां लावथी कर्म कर्ये जता ज डोय छे.

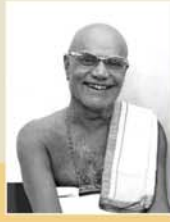
एनुं वयन आपेलुं कदी मिथ्या जतुं नथी,
भोलेकुं पाणवावाणो हरि जेवो भीजो नथी,
करेलुं व्हाल डैयाथी हरिने भूष प्रेमथी,
बदलो व्हाल अवानो आपी देतो ज श्रीहरि.

- श्रीमोटा

‘भाव कषिका’, प्र. आ., पृ. ११, १८१

॥ હરિ:ૐ ॥

‘હું સર્વત્ર વિદ્યમાન છું’
-શ્રીમોટા

॥ હરિ:ૐ ॥

‘મારે સમાજને બેઠો કરવો છે.’
-શ્રીમોટા

સ્વજન શ્રી...

ભાદરવા વદ ચોથ પૂજ્ય શ્રીમોટાનો ૧૨૧મો અવતરણદિન છે. એ નિમિત્તે પૂજ્ય શ્રીમોટા અને તેમની પ્રવૃત્તિઓ સાથે સંકળાયેલ સ્વજનોનો મિલન સમારંભ યોજવાનો અમોને અવસર પ્રાપ્ત થયો છે. આ ઉત્સવમાં આપને સપરિવાર, મિત્રમંડળ સહિત પધારવા અમારું ભાવભર્યું આમંત્રણ છે.

નિમંત્રક :

શ્રી કનુભાઈ ઉમેદભાઈ પટેલ
શ્રીમતી મંજુલાબહેન કનુભાઈ પટેલ
અને ભગત બીડી પરિવાર

શ્રી દર્શનભાઈ કનુભાઈ પટેલ
શ્રીમતી જાગૃતિબહેન દર્શનભાઈ પટેલ
શ્રી ધ્રુવલ દર્શનભાઈ પટેલ

ઉત્સવ તથા ઉતારાનું સ્થળ :

શ્રી લેઉઆ પાટીદાર સમાજની વાડી, હરિહર સોસાયટી પાસે, કુમારશાળા રોડ, નરોડા, અમદાવાદ - ૩૮૨૩૩૦

કાર્યક્રમની રૂપરેખા : તા. ૨૯-૯-૨૦૧૮, શનિવાર

અમારા નિવાસ સ્થાનેથી સાંજે ૬ વાગ્યે શોભાયાત્રા નીકળી ઉત્સવના સ્થળે સાંજે ૭ વાગ્યે પહોંચશે.

નિવાસ સ્થાન : શ્રી દર્શનભાઈ કનુભાઈ પટેલ

બી-૩, કિશ અતુલ્ય સોસાયટી, ગેલેક્સી બંગલોઝની ગલીમાં,
શેલ્બી હોસ્પિટલ - ડી માર્ટ જવાના રસ્તે, નવા નરોડા, અમદાવાદ - ૩૮૨૩૩૦

ઉત્સવના સ્થળે સાંજે : ૭-૩૦ થી ૮-૩૦ પ્રસાદ / ૮-૩૦ થી ૧૦-૦૦ હરિ:ૐ ધૂન

ઉત્સવ તા. ૩૦-૦૯-૨૦૧૮, રવિવાર

સવારે : ૭-૩૦ થી ૮-૩૦ નામસ્મરણ : ૧૦-૪૫ થી ૧૧-૩૦ આશ્રમનો અહેવાલ,
: ૮-૩૦ થી ૯-૦૦ નિત્ય પ્રાર્થના આભાર વિધિ.
: ૯-૦૦ થી ૧૦-૦૦ ભજન : ૧૧-૩૦ થી ૧૨-૦૦ ગુરુવંદના
: ૧૦-૦૦ થી ૧૦-૪૫ પ્રવચન - આરતી : ૧૨-૦૦ થી પ્રસાદ

વિજ્ઞાપ્તિ : તા. ૨૯-૯-૨૦૧૮, શનિવારે સાંજે બહારગામથી આવનાર અને ઉતારાના સ્થળે રોકાવા ઈચ્છનાર સ્વજનો તેમના આવવાનો સમય અને સંખ્યા તા. ૨૫-૯-૨૦૧૮ સુધીમાં SMS / WhatsApp / Mobile થી નીચે જણાવેલ નંબર ઉપર જાણ કરવા વિનંતી છે.

જાગૃતિબહેન પટેલ : ૯૯૨૫૨૮૦૦૫૭ સુરેશભાઈ વોરા : ૯૪૨૭૫૫૪૩૯૧
અરવિંદભાઈ પટેલ : ૯૯૨૪૦૩૩૦૨૮ રાજેન્દ્રભાઈ રાવલ : ૯૯૭૮૪૦૫૨૩૧

તા.ક. AMTS બસ રૂટ કાલુપુરથી ૧૨૭, ૧૨૮, ૫૮, ૬૬/૩ (નરોડાગામ)

લાલદરવાજાથી ૧૨૫. રાયપુરથી BRTS 08 નરોડા ગામ

પ્રકાશન સ્થળ :

બી/પ, સ્વસ્તિક એપાર્ટમેન્ટ,
નારાયણનગર, પાલડી,
અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૦૭

‘હરિવાણી ટ્રસ્ટ’ દ્વારા પ્રકાશિત જીવનવિકાસની ભાવના પ્રસારતું માસિકપત્ર

હરિભાવ

સંપાદક : પ્રભુદાસ જાની
સહાયક : વિવેક દેસાઈ

ટ્રસ્ટીમંડળ

શ્રી ગિરીશ પંડ્યા (મેનેજિંગ ટ્રસ્ટી)
શ્રી પ્રભુદાસ જાની, શ્રી વિવેક દેસાઈ
શ્રી બીરેન પટેલ
શ્રીમતી દર્શિની સુનીલ ઉપાધ્યાય
શ્રીમતી નીમા મીનેષ અમીન

સરનામાના ફેરફાર અંગે, ‘હરિભાવ’ ન મળવા
અંગે તથા પૂછપરછ માટે સંપર્ક : શ્રી સુરેશ વોરા
Mo. / SMS / Whatsapp - 9427554391

વાર્ષિક લવાજમ

ભારતમાં રૂ. ૫૦/-

પરદેશ રૂ. ૬૦૦/- (અરમેઈલથી)

એકથી દસ વર્ષ સુધીનાં લવાજમ સ્વીકારાય છે.

પત્રવ્યવહાર/લવાજમ/ભેટ/મોકલવા માટે
‘હરિવાણી ટ્રસ્ટ’, C/o. ૧૧, દાદા રોકડનાથ
સોસાયટી, નારાયણનગર, પાલડી,
અમદાવાદ-૩૮૦૦૦૭.

ફોન : (૦૭૯)૨૬૬૩૫૮૭૩

ભેટની રકમ ઈન્કમેટેક્સ એક્ટની

કલમ ૮૦(જી) (૫) નીચે કરરાહતને પાત્ર છે.
ચેક/ડીડી ‘હરિવાણી ટ્રસ્ટ’ ના નામે લખવો

ઈ-બેંકિંગ : ખાતાનું નામ : ‘હરિવાણી ટ્રસ્ટ’

યૂકો બેંક, નારાયણનગર શ્રાંચ, અમદાવાદ-૩૮૦૦૦૭

બચત ખાતા નં.: ૧૬૮૭૦૧૦૦૦૦૩૦૮૮

IFS Code : UCBA0001687

બેંક દ્વારા રકમ મોકલતાં તેની સ્વીપ, નામ, સરનામું

અને ફોન નંબર સાથે વિગત અમોને મોકલશોજી.

Email : hariwanitrust@gmail.com

હરિ:ૐ આશ્રમ, સુરતની વેબસાઈટ

www.hariommota.org ઉપર

હરિભાવ ઉપલબ્ધ હોય છે.

ફોન : (૦૨૬૧)૨૭૬૫૫૬૪, ૨૭૭૧૦૪૬

* Subject to Ahmedabad Jurisdiction

ટાઈપ સેટિંગ: અર્થ કોમ્પ્યુટર, મો.: ૯૩૨૭૦૩૬૪૧૪

વર્ષ : ૨૨

અંક : ૧૨

સપ્ટેમ્બર, ૨૦૧૮

અનુક્રમ

૧. અમારી અકળામણ કોને કહેવી ? શ્રીમોટા ૪
૨. સાધનાની વાત મૂકો : સદ્ભાવ પ્રકટાવો શ્રીમોટા ૫
૩. વાસના મરે પછી હૃદય જીવતું થાય . તપસ્વી સહલ તસ્તરી ૬
૪. મૃત્યુને ભૂલવામાં અધર્મ શ્રી વિમલા ઠકાર ૭
૫. ગોધરાના બાપજી મહારાજ (૨) મુકુલ કલાર્થી ૧૦
૬. મારી સાધનામાં શ્રીસાંઈની મદદ : શ્રીમોટા
..... સુશીલા ટી. અમીન ૧૧
૭. નર્મદા પરિક્રમા : અનુભવ અને ચિંતન
..... સ્વામી પ્રેમાનંદ સરસ્વતી ૧૪
૮. ભગવાન મિત્ર કરતાં વધારે છે શ્રીમોટા ૧૬
૯. બાળકની કેળવણી શ્રીમાન વિશ્વવંદ્ય ૧૭
૧૦. વાસના ટળવી અતિભારે કામ છે શ્રીજી મહારાજ ૧૮
૧૧. શ્રીમોટાની કૃપાસહાયના બે પ્રસંગ
..... ઈન્દુબહેન જયંતીલાલ પટેલ ૨૦
૧૨. પૂજ્ય શ્રીમોટા સાથે આઈસ્ક્રીમની મોજ માણ્યાનો પ્રસંગ .
..... રજનીભાઈ બર્માવાળા ૨૨
૧૩. મરણનું સ્મરણ વિનોબાજી ૨૩
૧૪. સાધના કાજે સ્ત્રી હૃદય જરૂરી શ્રીમોટા ૨૪
૧૫. ગયેલા આત્માને...શ્રી જે. ડી. પટેલ (મારબલવાળા) સંપાદક ૨૫

જ્ઞાનદાન : સૌજન્ય

પૂજ્ય શ્રીમોટાના અમેરિકા સ્થિત સ્વજન શ્રીમતી
લતાબહેન નરેન્દ્રભાઈ પટેલના જન્મદિન (તા. ૮,
સપ્ટેમ્બર) નિમિત્તે ‘હરિભાવ’ના આ અંકના પ્રકાશનમાં
અમોને સહયોગ અપાયો છે, તે બદલ શ્રીમતી લતાબહેનને
જન્મદિનની શુભેચ્છાઓ સહ એ પરિવાર પ્રત્યે આભારની
લાગણી વ્યક્ત કરીએ છીએ.
- સંપાદક

જ્યાં જ્યાંથી જીવનમાં શ્રદ્ધા જન્મે, જ્યાં જ્યાંથી હૃદયમાં ભક્તિના અંકુરો પેદા થાય, કે અંતરના ઉમળકાથી જ્યાં પ્રણામ કરવાની પ્રેરણા થાય, ત્યાં ત્યાં જીવનના સદ્ગુરુ છે, એમ જાણવું. ગુરુ એટલે કંઈ તેનું શરીર નહિ, પરંતુ તેનામાં પ્રગટેલી કોઈ અલૌકિક દિવ્ય શક્તિ અને ક્રિયામણ થઈ રહેલું જીવંત દૈવત.

સાધનાથી ઊપજતી જતી સમજણને માત્ર વાગોળ્યા કરવાથી કશું નહિ બને. આંધળું અનુકરણ કર્યે પણ નહિ ચાલે. સાધનાથી જીવનની રસજ્ઞ દૃષ્ટિશક્તિ ખીલતી જવી જોઈશે, તો જ પ્રત્યેક કર્મમાં એનો આગળપાછળનો હેતુ અને તેનું જ્ઞાન મળ્યા કરશે.

(અનુષ્ટુપ)

‘પ્રસન્નતાતણી માત્રા જ્યારે ઓછી થતી દીસે
યેતીને શોધવું ત્યારે ‘એવું કેમ બન્યું હશે !’
પરોવાઈ ન ત્યાં જાવું, વૃત્તિનું મૂળ શોધીને
તેથી થૈ અળગા પોતે, ત્યાં પ્રસન્ન ફરી થવું.’

સ્વતંત્ર વ્યક્તિત્વ તથા પોતાપણાનો ખ્યાલ કે ‘મારી સમજણ આવા પ્રકારની હતી અને છે’ અથવા ‘મારું આમ માનવું હતું’ એવી ગડભાંજો જીવનમાં ઊભી થવા વારો ન પ્રગટે તે ઉત્તમ છે. માબાપ ! હવે તો સ્વરૂપનો ખ્યાલ કરી કરીને કંઈક કડક દૃઢ બનવાનું કરી શકો તો ઘણું ઉત્તમ. તમારી અકળામણ તો તમે કોકને જણાવી પણ શકો, પરંતુ મારે અકળામણ કોને જણાવવી અને સંભળાવવી ? મારી અંતરની વ્યથા કોણ શમાવે ? મારો બાપલિયો કેટલુંક સાંભળે છે ખરો, પરંતુ એ તો મારો પ્રાણધ્યારો, વહાલામાં વહાલો છે, એને ઝાઝી તસ્દી પણ કેમ અપાય ? અત્યંત પ્રેમ કરીને ણે મને એનો ભાવ

જે આપ્યો છે, તો તે શું કરવા ? સ્વજન પરત્વેની સહાનુભૂતિની પ્રેરણાથી પ્રેરાઈને પ્રભુકૃપાથી મારે પણ તેટલી મથામણ કર્યે જ છૂટકોને ?

એમાં તૂટી પડવાપણું એ કરાવે નહિ, શરીરનો ધર્મ તો વધવા ઘટવાનો ભલે હોય. એ પણ ભાવનું આધાર માત્ર છે. એટલા પૂરતું એનું યોગ્ય રક્ષણ કરવું એ આપણી પવિત્ર ફરજ છે. એ બાપડું એવું બધું દિવ્ય તત્ત્વ, દિવ્ય પ્રકારની તારતમ્ય શક્તિથી જીરવી શકવાની તાકાતવાળું પૂરેપૂરું બને એ પણ ધર્મકર્તવ્ય છે.

બધાં સ્વજનોએ જ્ઞાનપૂર્વક ત્યાગ કરીને બધાં પરત્વે તેમ જ પોતાના જીવનમાં સુમેળભાવના પ્રગટે એવાં દૃષ્ટિ અને વર્તન કેળવી કેળવીને રાખ્યા કરવાનાં છે. ખૂબ પ્રેમભાવથી હૃદયનું ઐક્ય થઈ શકે એમ ભાવનાને કેંદ્રસ્થ કરી કરીને, પ્રેમાર્દ્ર ભાવયુક્ત વર્તન પ્રગટાવી પ્રગટાવીને તેવી ભેટ - શ્રીભગવાનનાં ચરણકમળમાં સમર્પણ કર્યા કરવાની છે.

જે કોઈને જે કંઈ કહેવાનું હતું તે બધુંયે કહેવાઈ ચૂક્યું છે. તેથી, સર્વ સ્વજનને પ્રાર્થના છે કે એમનાથી જે જે થાય તે ખંત રાખી રાખીને કરે. તેમ છતાં જીવનને ઊંધિ પાટે લઈ જવાનું કોઈ કરાવે તો નહિ. ભગવાનનો સાચો ભક્ત આખરે કદી હાર પામતો નથી, એવું ભગવાનનું ભક્તને આશ્વાસન છે. ‘ભગવાન કરતાં ભક્ત યદે’ એમ કહેવત છે, કારણ કે ભગવાન અવ્યક્ત છે, ભક્ત વ્યક્ત છે.

માનવની શક્તિ અનંત છે. સ્વભાવને વશ ન થઈ જાવ. તમે બધાં સ્વજન સમજીને જ્ઞાનભક્તિપૂર્વક કૃપામદદ કરતાં રહો તો સૌ કંઈ થાય. આખરે કોઈ સ્વજને આ જીવની દયા ન જાણી તે ન જ જાણી. એ પણ પ્રભુની કરામત છે !

‘જીવન મંથન’, પ્ર.આ., પૃ. ૨૮૪

□

જ્યારે જ્યારે કોઈ પણ પ્રકારના વમળમાં ભરાઈ જઈએ, તેવી વેળા જો તેમાંથી ઊઠવાનું દિલ ન થાય, તો જાણવું કે ઊઠવાપણાની જાગૃતિ હજી આપણામાં પ્રગટી નથી તેનો એમ પણ અર્થ થાય કે હજી જીવને જીવપણામાં રાયવાનું દિલ છે. જો તેમ ન હોય તો જ્યારે એવા હુમલાઓ આવે, ત્યારે તે વેળા સહજમળે જીવ એનો વિરોધ કરવાનો જ.

જે જે એવાં નકારાત્મક વૃત્તિ, વલણ, વિચારો, લાગણીઓ, કામનાઓ, આશાઓ, ઈચ્છાઓ આદિ તથા ગમાઅણગમા, સમજણની પડેલી રીતો, મડાગાંઠો, ટેવો વગેરે જે વેળા પ્રવર્તતું હોય, તે વેળા તેમનો જ્ઞાનપૂર્વકનો ઈન્કાર અને તે પણ સતત કરે એવી જાગૃતિ જે જીવને પ્રગટે છે તેવો જીવ સાધના કરે છે એમ પ્રમાણવું. તે પ્રમાણે જે જીવથી નથી બની શકતું, તેણે સાધનામય જીવનનો વિચાર જ માંડી વાળવો.

સાધના કરનારને માટે જીવન કાજેની ધગધગતી પ્રગટેલી તમન્ના એ પહેલી અનિવાર્ય શરત છે. મૂળમાં જો તે જ ન હોય તો કશું જ ન બની શકે.

આ હોય તો તે પછી પ્રકૃતિના અનેક પ્રકારનાં વલણો ઊગે, ઊઠે, તે તે પળે તેમનો જ્ઞાનપૂર્વક ઈન્કાર કર્યા કરવાનું જીવે રહે છે. ને ત્રીજી હકીકત જે તે બધું જીવે શ્રીભગવાનને ચરણકમળે પ્રેમભક્તિજ્ઞાનપૂર્વક સમર્પણ કર્યા કરવાનું રહે છે.

આ ત્રણ શરતો શરૂ શરૂમાં તો સાધક થવા ઈચ્છનાર જીવ કાજે ઘણી ઘણી જરૂરની છે. આ હકીકત ભારપૂર્વક મારે જણાવવી ઘટે, કે જેથી પછીથી મને કોઈ દોષ દઈ ન શકે.

ગુરુ જો તે સાચા અર્થ અને ભાવમાં તેવા હકીકતે પુરવાર થયેલા લાગ્યા હોય, તો પછી સાધકે તેનામાં શ્રદ્ધાભક્તિ, વિશ્વાસ, ભરોસો કાયમ જીવતો દંઢાવી રાખવો રહે. ગુરુના હૃદય સાથે ભાવનાથી એકભાવે મળી જઈ ગળી જવાય અને પ્રકૃતિનાં વલણોની વેળા ખરેખરા ભાવથી પ્રાર્થના થયા કરે તો જરૂર મદદ મળે છે જ, એવો પ્રભુકૃપાથી આ જીવને અનુભવ થયા કરેલો છે. જો સાધના જ કરવાની હોય તો જીવે મામૂલી રીતે વર્તવાનું મૂકી દેવું જ પડશે.

જીવનની ખેવના જ જેને જાગી નથી તેવા જીવથી માત્ર કલ્પેથી સાધના થઈ શકવાની નથી. તે પણ નક્કર હકીકત છે. માટે પોતે પોતાને પહેલાં પૂરી રીતે તપાસતાં રહેવાનું છે. નહિ તો પછી આપણે સાધનાની વાત મૂકી દેવાની રહે છે અને આપણે જીવનમાં પ્રભુકૃપાથી મળેલાં છીએ તો આપણે એકબીજાને પરસ્પર હૃદયથી યોગ્ય ભાવે સમજવાને મથ્યા કરીએ. એમ જીવનમાં પરસ્પર હૃદયનો સદ્ભાવ પ્રગટાવી પ્રગટાવીને જીવીશું તોયે પૂરતું છે.

સાધના પરાક્રમીને કાજે છે. જે જીવને યજ્ઞભાવે પોતાનાં માથાં વધેરી વધેરીને શ્રીભગવાનને ચરણકમળે ધર્યા કરવામાં હૈયાનો આનંદ સહસ્રગણો પ્રગટ્યા કરે છે, તેવા જીવનું સાધના કરવાનું કામ છે, બાકીનાંનું નહિ જ. માટે હજી કંઈ કશું વહી ગયું નથી. ધરમૂળથી વિચાર કરવો કે જેથી ભવિષ્યમાં આ જીવને કોઈ દોષ ન દે.

આ કાગળ આશ્રમમાં બધાંને વંચાવવો કે જેથી તેઓ પણ સાધનાનું નામ પડતું મૂકે...

‘જીવન સોપાન’, બી.આ., પૃ. ૭૦

લોકોમાં માનપ્રતિષ્ઠા મેળવવા દોડવું અને નિર્ધનતાથી ભયભીત થવું એ બે બાબતો મનુષ્યનો વિનાશ કરે છે. જે માણસ મહેનત મજૂરીમાં, ધર્મકાર્યોમાં કે પ્રભુ ઉપર નિર્ભર રહેવામાં દોષ કે હલકાઈ માને છે, તે પરમાત્મશ્રદ્ધામાં જ દોષારોપ કરે છે. ધર્મમાર્ગમાં ન રહેતાં ધનપ્રાપ્તિનાં કાર્યોમાં પડવું એ પ્રભુપરાયણ મનુષ્યને છાજતું નથી. લોકોને સહાય કરવાથી તેમનાં માનસિક કે શારીરિક દુઃખો દૂર થશે, એવું લાગે તો જ પ્રભુપરાયણ માણસે અર્થપ્રાપ્તિમાં પડવું, કેમ કે એવા કારણ સિવાય એવી બાબતમાં પડવું એ નિષિદ્ધ છે.

પાતાળથી દેવલોક સુધીમાં પ્રભુએ જે જે ભૂમિકાઓ બનાવેલી છે તેમાં પ્રભુવિશ્વાસી મનુષ્યની હૃદયભૂમિકા જેવી ઉત્તમ ભૂમિકા કોઈ પણ નથી, કેમ કે હૃદયભૂમિકામાં જ પ્રભુનો પ્રકાશ યથાસ્થિત પડે છે. ઉત્તમ વસ્તુ ઉત્તમ સ્થાનમાં મુકાય એ જ યોગ્ય છે. આ જગતમાં પ્રભુના જેવો કોઈ પણ સાચો સહાયક નથી અને પ્રભુપ્રેરિત મહાપુરુષના જેવો કોઈ સન્માર્ગદર્શક નથી. માણસને સર્જને પછી પ્રભુએ કહ્યું કે ‘તું તારી ગૂઢમાં ગૂઢ વાત પણ મને કરજે. જો ગુપ્ત વાતો તું ન કહી શકે તો મારા તરફ દૃષ્ટિ તો રાખ્યા જ કરજે. જો તેમ પણ ન કરી શકે તો તારી અગવડો અને જરૂરિયાતો મને કહેતો રહેજે.’

જ્યાં સુધી વાસનાઓ મરે નહિ, ત્યાં સુધી હૃદય જીવતું થઈ શકતું નથી. અધર્મવૃત્તિનો સંસર્ગ થતાં જ સાધુ પુરુષોની અધોગતિ શરૂ થાય છે. જે માણસે પોતાના પંડનો પરિચય યથાવત્ મેળવ્યો છે, તે ઈશ્વરનો પરિચય પામી શકે છે. પ્રભુને પામવામાં સાધકને માટે પહેલું પગથિયું એ છે કે તેને મેળવવાનો

તે નિશ્ચય કરે, કેમ કે એ નિશ્ચય થાય તો જ ઈન્દ્રિયોને સ્વાધીન રાખવાની જરૂર સમજાય છે. કુવિચારો ક્ષીણ થઈ જાય છે અને ઉચ્ચ અવસ્થા પ્રાપ્ત થાય છે. જળમાં ડૂબનારની જેવી દશા થાય છે, તેના જેવી જ ઈશ્વરપ્રાપ્તિ કરનારની દશા થાય છે. ફેર એટલો જ કે એકને દુઃખ અને અંધકારની આફત, જ્યારે બીજાને સુખ અને પ્રકાશનો સાગર.

જે માણસ સાધુતા મેળવે છે એટલે કે ઉચ્ચ-પવિત્ર આચરણ રાખે છે તેના જ તરફ પ્રભુ પોતાનો સ્વર્ગીય દૂત મોકલે છે અને ઉપાસનાનો સમય થતાં જ એ દૂત એને ઊંઘમાંથી ઉઠાડીને ઉપાસનામાં પ્રેરે છે - જોડે છે.

મનને ખરે રસ્તે ચઢાવવામાં પહેલું પગથિયું સત્યનો સ્વીકાર છે. બીજું પગથિયું સંસારથી ઉપરામતા છે. ત્રીજું પગથિયું આચરણની ઉચ્ચતા અને પવિત્રતા છે અને ચોથું પગથિયું પ્રભુ પ્રત્યે ગુનાઓની ક્ષમાપ્રાર્થના છે. અલ્પાહારમાં, દિવ્યશાંતિમાં અને લોકસંસર્ગના ત્યાગમાં સાધુતા રહેલી છે.

પ્રભુ ઉપર નિર્ભર રહેનારનાં ત્રણ લક્ષણો છે (૧) અન્યની પાસે યાચક ન થવું, (૨) મળે છતાંયે લેવું નહિ અને (૩) લેવું જ પડે તો વહેંચી આપવું. પ્રભુ ઉપર નિર્ભર થનારને ત્રણ બાબતો મળે છે. (૧) પ્રભુ પ્રત્યે પૂર્ણ શ્રદ્ધા (૨) અધ્યાત્મવિદ્યાનો પ્રકાશ અને (૩) પરમાત્માનો સાક્ષાત્કાર. ઈશ્વરે તમને જે આપવાનું કબૂલ કરેલું છે તેમાં જરા પણ સંદેહ ન રાખવો એનું જ નામ ‘નિર્ભરતા’. અન્ય સર્વ સંબંધોથી અને ચિંતનોથી રહિત થઈને ઈશ્વરનું જ ચિંતન અને સંબંધ સાધવો એનું નામ આંતરિક નિર્ભરતા.

‘મુસ્લિમ મહાત્માઓ’, પ્ર.આ., પૃ.૨૭૮

[નગાધિરાજ હિમાલયની તળેટીમાં આવેલા ડેલહાઉસીમાં દીદી (વિમલા ઠકાર)ના અધ્યાત્મપ્રેમીઓ સાથે ૧૯૮૮માં થયેલા સત્સંગનું સંકલન 'દેવતાત્માની પ્રસાદી'માં છે. તેમાંથી પ્રકરણ-૧૦ (આજનો લહાવો લીજીએ રે ! કાલ કોણે દીદી છે ?) નો કેટલોક ભાગ પ્રકાશિત કરીએ છીએ. - સંપાદક]

અમને એક મુશ્કેલી બરાબર જણાય છે કે અધ્યાત્મની વાતો કરનાર, ધ્યાનમાં બેસનાર તથા બેસાડનાર વ્યક્તિને આ દેશની જનતા તુરત જ સંત-મહાત્મા બનાવી દે છે. સંત, ગુરુ, મહાત્મા શબ્દની સાથે પરંપરાને કારણે તમારા ચિત્તમાં ઘણી અપેક્ષાઓ હોય છે. અપેક્ષાઓનાં ત્રાજવામાં તમે વ્યક્તિને તોલવા બેસો છો.

બીજી વાત એ છે કે આ દેશમાં એક ભ્રમ રહ્યો છે કે સંત-મહાત્મા કહેવડાવનારા હોય એમનાં ચરણોમાં પ્રણામ કરીએ તો પુણ્ય મળશે, એમને શરણે જઈશું તો આપણાં બધાં જ કામ પાર ઉતારશે, આપણે કાંઈ નહિ કરવું પડે. આ ઘણો મોટો ભ્રમ છે.

હાથમાં પ્યાલો લઈ જળ પીધા વગર તરસ છીપતી નથી અને પ્રસાદ પામ્યા વિના પેટ ભરાતું નથી. એવું માની લેવાયું છે કે અધ્યાત્મ એક એવું ક્ષેત્ર છે કે જેમાં કાંઈ કર્યા વગર બધું જ થઈ જાય છે. પરમાર્થને તો શારીરિક, માનસિક, બૌદ્ધિક એક નવી ગુલામી મનુષ્ય પોતાના ચિત્તમાં બનાવી લે છે. પરમાર્થ માટે તો પરાવલંબન અને પરાધીનતા જ હોય એમ મનુષ્ય માને છે. અમે તો પોતાની તથા બીજાની આઝાદીના આશિક છીએ.

જીવનમાં એક દિવસ મરવાનું તો છે જ. મરવું એટલે અહં-મમભાવનું સંપૂર્ણ વિસર્જન. એ વિસર્જનનું વિજ્ઞાન અને કલા શું હોઈ શકે એના અહીં વ્યાખ્યાન નહિ, વર્ગ જ ચાલ્યા.

આજે બોલવાનો મનસૂબો હતો જ નહિ, પરંતુ તમારી ઉપસ્થિતિમાં માંગ હોય છે કે અમે કંઈક બોલીએ. અંદરથી બોલવાની ઈચ્છા થતી નથી, કારણ કે જીવવાની તમન્નાવાળા બંદા નજરે પડતા નથી. એવા બંદા હોય તો એની સાથે વાત થઈ શકે. અહીં તો કેવળ કમાવાની તમન્ના છે. સમાજમાં રહીને ધન-દોલત કમાવા, ધર્મને નામે પુણ્ય કમાવું અને અધ્યાત્મના નામે સમાધિ-મુક્તિ ખરીદવા છે. અહીં જીવન તો ચિર ઉપેક્ષિત છે. વાતો કરીએ તો કોની સાથે કરીએ ? કોઈ જીવનનો પ્રેમી તો મળવો જોઈએને ?

જે સ્વયંભૂ સૃષ્ટિ છે એ દિવ્ય છે. એમાં પરમાત્મા ઓતપ્રોત છે.

**‘માલિક બિન ખાલી નહીં, સૂઈ ધરન કો ઠૌર,
આગે પીછે રામ હૈ, રામ બિન હીં ઔર !’**

કબીરે આ આપણા સમાજ માટે કે આપણા આર્થિક માળખા માટે નથી કહ્યું. માનવસર્જિત સમાજ તો આક્રમક, હિંસાખોર, લાંચ-રુશ્વત ખાનારો પાગલ સમાજ છે. આપણા બનાવેલ સમાજ, ધર્મ, સંપ્રદાય, દેશ કે સરકારોને વિશે એ નથી કહેતા. જ્યાં સુધી મનુષ્યસમાજ કુદરતમાં રહેલા સંવાદ, સુવ્યવસ્થા, પ્રજ્ઞા અને ચૈતન્યની જે અંગભૂત વ્યવસ્થા છે એને નહિ સમજે અને પોતાના જીવનમાં આત્મસાત્ નહિ કરે ત્યાં સુધી એ દુઃખી રહેશે. અહીં પૃથ્વી, પૃથ્વીનું જ કામ કરે છે. જળ જળનું કામ કરે છે. પોતપોતાનાં કર્મ કરતાં એકબીજાને મળેલા રહે છે. સંવાદી રહે

છે. સૂરજ, ચંદ્ર, નક્ષત્રો પોતપોતાનાં કામ કરે છે. કુદરતમાં ચૈતન્યની વ્યવસ્થા અને સંવાદ છે.

મનુષ્ય થવાને નાતે આપણને બુદ્ધિ મળી છે. વિચારવાની, મનની શક્તિ મળી છે. બુદ્ધિ, સંવેદનશીલતા અને મન ચૈતન્યનાં કિરણો છે. એની મદદથી અંદર વ્યવસ્થા, સંવાદિતતા અને જે ચૈતન્ય પડ્યું છે એને પ્રગટ કરવું એ મનુષ્યનો ધર્મ છે. એવું આપણી વૈદિક સંસ્કૃતિનું કહેવું છે. હિંદુ, ઈસ્લામ કે જૈનધર્મની વાત હું નથી કરતી. જે ઘરમાં પેદા થયા ત્યાં જે ઉપાસના ચાલતી હોય એનો એ માર્ગ છે. એ ખુશીથી કરો. મંદિર, મસ્જિદ, ગુરુદ્વારા જાઓ. જે કરવું હોય તે કરો. એ મનુષ્યનો અંગત સવાલ છે. અંદર જે ચૈતન્ય શક્તિ છે એને પ્રગટ કરવાની મનુષ્યની જવાબદારી છે અને મનુષ્યોએ એ શીખવાનું છે. રામકૃષ્ણ પરમહંસ પાસે વિવેકાનંદ એ શીખ્યા કે બાળકોને એવા સંસ્કાર આપવા કે એમની અંદર જે ભગવદ્સત્તા છે એને પ્રગટ કરવામાં એ કામચાબ બને. આ શિક્ષણ છે, આ ધર્મ છે એ ભૂલશો નહિ.

હવે જો આ જ ધર્મ છે અને એ જ શીખવું એ જિંદગીનો મકસદ છે તો આ ધર્મ તો જીવવાનાં કર્મમાં જ શિખાય છે. એ કેવળ સંબંધોના વ્યવહારમાં શીખી શકાય છે. જેવી રીતે પાણીમાં પડીને જ તરવાનું શિખાય છે એવી રીતે એ કેવળ સંબંધોના વ્યવહારમાં શીખી શકાય છે. જિંદગી, જીવવા વિશેની વાતો કરવા માટે નહિ, જીવવા માટે છે. દિમાગને પુસ્તકાલય બનાવવાનું નથી. વાતોમાં જિંદગી નથી, જિંદગી કર્મમાં - સંબંધોમાં છે. એ સંબંધોમાં આપણું ધર્મપાલન જિવાવું જોઈએ.

જ્યારે નાટકમાં કામ કરવાનું થાય છે ત્યારે જે તે પાત્રને ખબર છે એ કેવળ ત્રણ કલાક માટે જ

છે. એવી જ રીતે યાદ રાખવાનું છે કે આપણે જે શરીરમાં આવ્યા છીએ, આપણને તન, મન, બુદ્ધિ મળ્યાં છે એનો એક દિવસ અંત આવવાનો છે. મોતને ન ભુલાય તો જ ધર્મપાલન થઈ શકશે. દેહનો અંત થાય પણ એ અંત નથી. ક્યાંય કશાનો અંત નથી. રૂપાંતર જરૂર છે. મૃત્યુ અંત નથી.

મૃત્યુ ક્યારે આવશે એની ખબર નથી પણ મૃત્યુ છે જ. મરવાની ઘડીએ તમે એકલા જ છો. બાળકોને આ કહેવામાં આવે, યુવાનોને આની યાદ દેવડાવાય. પછી પાપનું ધન કમાવાની ઈચ્છા જ નહિ થાય. એક દિવસ બધું છોડીને જવાનું છે તો કુદરતના નિયમોને તોડીને ધન કમાવાની ઈચ્છા થશે જ નહિ. મૃત્યુને ભૂલવામાં જ અધર્મની શરૂઆત છે.

આપણને લાગે છે કે આપણે જ પ્રકૃતિના માલિક છીએ. ગમે તેવું કામ આપણે કરીએ તોપણ તેનું ફળ નહિ ભોગવવું પડે. તમારા ભ્રષ્ટાચારીઓના સમાજમાં કદાચ ન પણ ભોગવવું પડે અથવા તો ભોગવવાની ઘડી થોડી લંબાય, પરંતુ વિશ્વનો તો એક નૈતિક કાયદો છે કે તમે જે કંઈ કરશો એનું ફળ ભોગવ્યા વિના આરો-ઉગારો નથી. જેવું વાવશો તેવું લણશો. ફળ ભોગવ્યા વગર તમે છૂટી શકશો નહિ.

જીવન ધર્મશાળા જેવું છે. ચાર દિવસ માટે અહીં આવ્યા છીએ. પછી ચાલ્યા જવાનું છે. આ કોઈ ગૂઢ વાત નથી. આ તો શારીરિક તથ્ય છે ! તો ધર્મપાલન થઈ શકશે, પરંતુ મનુષ્ય આ ભૂલી જાય છે.

એક વાત એ પણ છે કે જે પોતાનાં કર્મોની ગુણાત્મકતાને (બીજાનાં કર્મોની નહિ) જોશે એ ધર્મપાલન કરી શકશે. બીજાએ શું કર્યું ? કેમ કર્યું ? એ સવાલ ધર્મનિષ્ઠ - પ્રભુનિષ્ઠ વ્યક્તિના ચિત્તમાં

ઊઠતો નથી. મેં આટલું કર્યું તો એના બદલામાં આટલું તો મળવું જ જોઈએ, એવી રીતે ત્રાજવા હાથમાં નહિ તો મનમાં લઈને કેમ બેઠા છો ? જ્યાં સુધી કર્મની પરિતૃપ્તિ માટે કોઈ બહારના સાધન અને કસોટીની જરૂર લાગે છે ત્યાં સુધી દુઃખ છે. કર્મના આનંદ માટે પરિણામની પ્રતીક્ષા કરવાની ન હોય. કર્મ કર્યું, પરિતૃપ્તિ થઈ. ધર્મથી ચિત્ત ક્લેશમુક્ત થાય છે. કષ્ટ કે સુખ-દુઃખ થશે પણ ક્લેશ નહિ થાય. દુઃખના સતત વિચારથી ક્લેશ પેદા થાય છે.

દુઃખનાં બધાં આગળ રોદણાં રોશો અને મનમાં દશ મહિના રખાશે તો ત્યાં સડો જ પેદા થાય છે. સડાની દુર્ગંધથી તમારું ચિત્ત ગંધાઈ ઊઠે છે. તમે છો તેવા જ તમારા કર્મમાં પ્રગટ થાઓ અને કર્મ કરવામાં જ પરિતૃપ્તિ અનુભવીને એનાથી મુક્ત

થઈ જાઓ. તો પછી આગળની ક્ષણ જીવવામાં તમને તાજગી જણાશે. આગળના પડકારોનો સામનો કરવા તમે તાજા ને તાજા રહેશો. ભલેને શરીર વૃદ્ધ બને, ચિત્ત તો હર્યું ભર્યું લીલું ને લીલું જ રહેશે, કારણ કે ત્યાં બોજ નથી.

ધર્મ એ તો જીવવા માટેનો વૈકલ્પિક પંથ છે.

સમાજમાં રહીને પોતાની દિવ્યતાને ખોયા વગર રહેવાનું સંભવિત છે. એ માટે જીવવાની યુક્તિ એ છે કે ક્યારેય કોઈ સાથે તમારી તુલના કરશો નહિ. કોઈના જેવા બનવાની કોશિશ કરશો નહિ. વૈશ્વિક જીવનનું તમે એક કિરણ છો. તુલના અનર્થોનું મૂળ અને દુઃખનું કારણ છે. આજને સંભાળો, કાલ પોતાની વ્યવસ્થા કરી લેશે. કાલની ચિંતામાં 'આજ'ને બરબાદ કરશો નહિ.

'દેવતાત્માની પ્રસાદી', બી.આ.,પૃ. ૭૬

'હરિવાણી ટ્રસ્ટ'ને મળેલ દાન/ભેટ

ક્રમ	સર્વેશ્રી નામ	ગામ	રકમ રૂ.
૧.	શ્રીમતી લતાબહેન નરેન્દ્રભાઈ પટેલની જ.તા. (૮ સપ્ટે.) નિમિત્તે જ્ઞાનદાન ..	અમેરિકા	૧૫,૦૦૦/-
૨.	એક સ્વજન	અમદાવાદ ..	૧૧,૦૦૧/-
૩.	જગદીશભાઈ સી. મારફતીયા : ગુરુપૂર્ણિમા નિમિત્તે	મુંબઈ	૫,૦૦૦/-
૪.	જગદીશભાઈ સી. મારફતીયા પૂજ્ય શ્રીમોટાના જન્મદિન (તા.૪-૯) નિમિત્તે ...	મુંબઈ	૫,૦૦૦/-
૫.	જશુભાઈ પી. પંચાલ : સદ્ગત દીકરી બીનાની પુણ્યતિથિ (૧૩-૮) નિમિત્તે .	અમદાવાદ ...	૨,૦૦૦/-
૬.	એક સ્વજન	ભરૂચ	૨,૦૦૦/-
૭.	અંકિતાબહેન મહેશભાઈ પટેલ.....	નરથાણ ઓલપાડ ...	૧,૦૦૧/-
૮.	એક સેવક	અમદાવાદ ...	૧,૦૦૦/-
૯.	જી. આર. થુલા.....	અમદાવાદ ...	૧,૦૦૦/-
૧૦.	વિરલ જે. ગાંધી	વલસાડ	૧,૦૦૦/-
૧૧.	પરેશભાઈ પંડ્યા : જન્મદિન નિમિત્તે	સુરત	૫૦૧/-
૧૨.	ઈલાબહેન મનહરભાઈ પંડ્યા	લવાછા	૧૨૧/-
૧૩.	મનીષા નીતિનભાઈ પટેલ	લવાછા	૧૦૧/-
૧૪.	ભરતભાઈ મનહરભાઈ પટેલ	લવાછા	૧૦૧/-
ઉપરોક્ત સર્વે દાતાઓના અમો ખૂબ ખૂબ આભારી છીએ.			- સંપાદક

(ગતાંકથી આગળ)

બાપજીનું ગુજરાન માંડ માંડ ચાલે એટલું અર્થોપાર્જન તેમના કુંભારકામથી થતું હતું. એમાં વળી સાધુસંતો, જતિ, ફકીર, બાવા વગેરેનો ભાગ હોય જ. સંત તુલસીદાસજીએ નવધા ભક્તિમાં ‘પ્રથમ ભક્તિ સંતન કર સેવા’ કહી છે. બાપજી આંગણે આવેલા સાધુજનોને આવકારે, જમાડે ને સેવા કરે.

સાંજ પડે બાપજી ભજનકીર્તન કરતા. ધર્મકથા કહેવાની એમની રીત અનોખી હતી. બાપજી ત્રણેક ચોપડી જ ભણેલા પણ કોઠાસૂઝથી આધ્યાત્મિક જ્ઞાન પામ્યા હતા. એમનાં વાર્તાલાપ અને ઘરગથ્થુ દૃષ્ટાંતો સાંભળીને શ્રીરામકૃષ્ણ પરમહંસનું સ્મરણ થયા વિના ના રહે. પિતાજીની માફક બાપજી હનુમાનજીના ભક્ત હતા. ઉપરાંત, ભક્ત પ્રહલાદને ઉગારનાર ભગવાન નરસિંહના પણ પરમ ઉપાસક હતા.

કુંભારકામ કરતાં કરતાં બાપજીના મનમાં વિચાર ઊઠતા કે કોઈ ગુરુ મળી જાય તો જીવન સાર્થક થાય. એક જાણીતો દુહો છે :-

‘ગુરુ કુંભાર ઔર શિષ્ય કુંભ હૈ
ઘટ ઘટ કાઢે ખોટ,
અંતર હાથ સંહાર દેત,
ઔર બાહર મારે ચોટ.’

કુંભાર ઘડો ઘડતી વખતે બહારના હાથથી ટપલી મારતો રહે, પરંતુ અંદરના હાથથી તો ઘડાને પંપાળતો જ હોય. તેમ ગુરુ ઉપર ઉપરથી શિષ્યની ક્ષતિઓ અને દોષો પ્રત્યે શિષ્યનું વારંવાર ધ્યાન ખેંચતા રહે છે, પરંતુ એમના અંતરમાં તો શિષ્ય માટે નર્યો પ્રેમ જ હોય છે.

બાપજીનું ઘર ધર્મશાળાની નજીક જ એટલે ધર્મશાળામાં ઉતારો કરતા સાધુસંતોની સેવા કરતા. ઘરની આર્થિક સ્થિતિ નબળી છતાં યથાશક્તિ સાધુસંતોને જમાડતા અને પોતે પણ ભજનકીર્તનમાં

જતા. ‘ન જાને કહુ વેશ મેં નારાયણ મિલ જાય’ એવો ભાવ સાધુસંતોની સેવા સમયે રહેતો.

એકવાર એક ઓલિયા બાપજીને ત્યાં આવી ચડ્યા. સંતજી અવધૂત દશામાં જ વિચરતા. કેડે દોરડુ બાંધે, એક કોપિન જેવું વસ્ત્ર કદીક વીંટે, કોઈ વાર દિગંબરા શરીરે પુષ્ટ, હાથમાં ગોળાના માટલાની ઠીબ લઈને ફરે. રાત્રે સ્મશાનમાં પડી રહે. ગામમાં તેઓ માત્ર બાપજીને ત્યાં ભિક્ષા માંગે. બારણે આવીને ટહેલ નાંખે, ‘પુરુષોત્તમ કુછ ભી દે દે ! કલ્યાણ હોગા’ બાપજી રોટલો ને છાસ ધરે. સંતજી પૂર્ણ સંતોષથી રોટલાનું બટકું ખાઈ લે ! કૂતરાંનું ટોળું પણ ભેગું હોય અને કૂતરાંને પણ ભેગું ઠીબમાં જ ખવડાવે અને કહેતા જાય, ‘ખાઓ, બાપા, ખાઓ.’

એક વખત એક જણે બાપજી આગળ ચારેક તોલાની સોનાની લગડી ધરી અને સ્વીકારી લેવા વિનંતી કરી. બાપજી એ લગડી ઉપર થૂંક્યા અને બોલ્યા, ‘થૂં એવી વસ્તુ પર’ બાપજી આવા નિર્લેપ હતા.

બાપજી સૂઝ અને ગુરુભક્તિથી પ્રેરાઈને રોટલા વગેરે લઈને રાત્રે બાર વાગ્યે સ્મશાનમાં પહોંચી જાય. સંતજી સ્મશાનમાં રહે. આમ, કેટલોક વખત ચાલ્યું. એક વખત બાપજી પોતાની ધૂનમાં ને ધૂનમાં સ્મશાન તરફ રાત્રે જતા હતા ત્યાં પાંચ-સાત વાઘ ત્રાડ નાખીને બાપજી તરફ ધસી આવતા હતા. ત્યાં તો સંતજીએ સ્મશાનમાંથી બૂમ પાડી, ‘પુરુષોત્તમ, ચલે આ. ગભરાના નહીં. ઓ કુત્તા ક્યા કરેગા ? ચલે આ બચ્યા.’

સંતજી-ગુરુમહારાજ બાપજીને સાધનાના માર્ગે દોરતા હતા. એમની સાધના વિશે બાપજી મૌન જ રહ્યા છે. જાહેરમાં કોઈને કશું કહ્યું નથી. તે બાબતમાં તેમણે મૌન સેવ્યું હતું...ક્રમશઃ

‘ગોધરાના મહારાજનું જીવનચરિત્ર’ બી.આ. પૃ. ૧૧

સને ૧૯૩૮નો સમય. સ્થળ કરાંચી, કાળી-ચૌદશની મધરાત. દરિયામાંના એક ખડક ઉપર હું બેઠેલો. બાજુમાં સાગર ઘૂઘવી રહ્યો છે. જ્યારે ધ્યાનમાં ઊતરવાની તૈયારીમાં હતો ત્યારે એક ફકીર જેવો પુરુષ પ્રગટ થાય છે અને નીચે પ્રમાણે મને તતડાવે છે :-

‘ઈધર ક્યોં બૈઠા હૈ ?’ ‘ભગવાન કે ધ્યાન મેં.’ ઉત્તર આપ્યો. ‘નહીં, ઈધર તુમ નહીં બૈઠ શકતા.’ ‘ક્યોં ?’ ‘યહ મસ્ત લોગોં કી જગહ હૈ.’ ‘મુઝે ભી મસ્ત બનના હૈ.’ ‘લેકિન ઈધર સે તુમ ચલે જાવ.’ ‘નહીં જા સકતા.’ ‘તો મરેગા.’ ‘બહુત અચ્છા.’ એટલી જ નિર્ભયતા અને મક્કમતાથી મેં જવાબ આપ્યો.

એટલે પેલા ઓલિયાએ એક મોટો પથ્થર ઉપાડીને મારા ઉપર ફેંક્યો. પથ્થર માથાને ન વાગ્યો પણ માથાના વાળને સ્પર્શ કરીને આબાદ રીતે પસાર થઈ ગયો. એ સ્પર્શ થતાં જ અંતરમાં અંતરથી લાગી જ ગયું કે આવો મોટો પથ્થર આવી આબાદ કળથી ફેંકનાર માનવી કોઈ સામાન્ય ન હોવો જોઈએ, પરંતુ કોઈ દેવાંશી આત્મા જ હોવો જોઈએ. એટલે નીચે નમીને ફકીરનાં ચરણો પકડી લીધાં. અને તરત જ ઊંડા ધ્યાનમાં ઊતરી ગયો. કેટલીક વાર પછી પગની પકડ છૂટી ગઈ અથવા તે મહાત્માએ છોડાવી દીધી.

ત્યાર પછી મેં તેમને કહ્યું, ‘માનો ન માનો પણ તમે કોઈ મોટા ઓલિયા છો. માટે, મને આશીર્વાદ આપો.’ પેલા ઓલિયા બોલ્યા, ‘જો, તારી સાધનામાં પ્રગતિ કરાવવા હું અહીં આવ્યો

છું, પરંતુ તે પહેલાં મારે તારી કસોટી કરવી હતી કે તું મારાથી ગભરાય છે કે કેમ ?’ પણ તું ગભરાયો નહિ અને અડગ રહ્યો. તેથી, તારા ઉપર હું ખુશ થયો છું. તેથી, આજે તને હું સાધનાની એક વિધિ શીખવીશ.’

હું તો તેમની વાત સાંભળીને ખુશ ખુશ થઈ ગયો. હું પોતે સદ્ભાગી હતો કે કાળીચૌદશની રાતે સાધનાની એક વિધિ બતાવવા મારી પાસે કોઈ ઓલિયા આવ્યા હતા. મેં તેમને વારંવાર પ્રણામ કર્યાં.

પરંતુ પેલા ઓલિયાએ મને કહ્યું, ‘જો હું તને સાધનાની વિધિ બતાવું તે અગાઉ તારે મારું એક કામ કરવું પડશે. મારે સિગારેટ પીવી છે. માટે, તું તે લઈ આવ.’

મધરાત થઈ ગઈ હતી. એટલે બધી દુકાનોમાં માણસો સૂઈ રહેલા. તેમને જગાડીને સિગારેટ મેળવી શકાય, એમ વિચારી હું તે જગ્યા તરફ જવા લાગ્યો, પણ થોડે ગયો હોઈશ, ત્યાં ઓલિયાએ કહ્યું, ‘જો, પૈસા આપીને સિગારેટ લાવવાની નથી, પણ મફત લાવવાની છે તે ધ્યાનમાં રાખજે.’

મેં તેમની વાત સાંભળી લીધી અને ચાલવા માંડ્યું. ચાલતાં ચાલતાં કેબિન પાસે આવી પહોંચ્યો. કેબિનવાળી દુકાનનાં પાટિયાં મેં ખટખટાવ્યાં. ખખડાટ થતાં કેબિનવાળો જાગી ગયો અને બોલ્યો, ‘કોણ છે ભાઈ ? કેમ આવ્યો છું ? આટલી મોડી રાતે આવતાં શરમ આવતી નથી ?’ મેં કહ્યું, ‘ભાઈ, મારે સિગારેટ જોઈએ

છે.’ કેબિનવાળો કહે, ‘આ સિગારેટ લેવાનો સમય છે? અત્યારે જો તારે સિગારેટ જોઈતી હોય તો વધારે કિંમત આપવી પડશે? બોલ, હું તૈયાર?’

મારે તો કોઈ પણ હિસાબે સિગારેટ જોઈતી હતી. જે કિંમત માગે તે આપવા હું તૈયાર હતો, પણ ખિસ્સામાં પૈસા ન હતા. હવે શું થાય? તરત મને વિચાર આવ્યો કે ભલે પૈસા નથી, પણ આ ઓઢવાનો કામળો તો છેને, તે તેને આપીશ અને આવતી કાલે તેને કિંમતના પૈસા આપી કામળો પાછો લઈ જઈશ. એટલે મેં કેબિનવાળાને કહ્યું, ‘ભાઈ, તું જે પૈસા કહીશ તે હું આપીશ. મહેરબાની કરીને સિગારેટ આપ. મારે જલદી જવું છે.’

કેબિનવાળાએ સિગારેટ આપી. મેં વિચાર કર્યો, દીવાસળી વિના સિગારેટ કેવી રીતે પીશે? એટલે દીવાસળીની પેટી પણ લઈ લીધી. પછી પેલા કેબિનવાળાને મેં કહ્યું, ‘જો ભાઈ, અત્યારે મારી પાસે પૈસા નથી, પણ તને આ ઓઢવાનો કામળો આપતો જાઉં છું. હું અહીં પાસે જ રહું છું. આવતી કાલે પૈસા આપીને કામળો પાછો લઈ જઈશ.’

આ વાત સાંભળીને કેબિનવાળો તો ગુસ્સે થઈ ગયો અને બોલ્યો, ‘તારી પાસે પૈસા ન હતા તો પહેલેથી કહેવું હતુંને? સિગારેટ અને દીવાસળીની પેટી પાછી લાવ. પૈસા હોય તો લઈ જા. કામળો મારે નથી જોઈતો.’ ‘મેં કહ્યું, તારી આ સિગારેટ અને દીવાસળીની કિંમત કરતાં આ કામળો વધારે કિંમતનો છે. કાલે પૈસા આપી જવાનું કહું છું. ત્યાં સુધી કામળો તારી પાસે રહેશે. છતાં શા માટે આમ કરે છે?’

મારી અને કેબિનવાળાની વચ્ચે આવી રક્ક

ચાલી રહી હતી, ત્યાં જ એક માણસ દોડતો આવ્યો અને મારા હાથમાં પૈસા મૂકતાં કહ્યું, ‘કેબિનવાળાને આપવા માટે બાબાએ આ પૈસા મોકલ્યા છે. માટે, પૈસા આપી સિગારેટ લઈને વહેલો વહેલો તું એમની પાસે પહોંચી જા.’ મારા હાથમાં પૈસા જોયા. તો કેબિનવાળો માગતો હતો, તે કરતાં થોડા વધુ હતા. મેં કેબિનવાળાના હાથમાં પૈસા આપતા કહ્યું, ‘તારા જે પૈસા થતા હોય તે લઈ લે અને બાકીના મને પાછા આપ.’ કેબિનવાળાએ તેના પૈસા લઈ લીધા અને બાકીના જે વધતા હતા તે મને પાછા આપ્યા. મેં તે પૈસા ધોતિયાની ઓટીએ ચઢાવી ચાલવા માંડ્યું.

મેં ત્યાં જઈને પેલા ઓલિયાના હાથમાં સિગારેટનું પાકીટ અને દીવાસળીની પેટી મૂકી. પેલા ઓલિયાએ વિચાર કર્યો હશે કે આ માણસ છે તો હોશિયાર. મંગાવી હતી તો સિગારેટ, પણ સાથે દીવાસળીની પેટી પણ લઈ આવ્યો છે. એટલે તે બુદ્ધિશાળી લાગે છે.

ઓલિયાએ સિગારેટનું પાકીટ ખોલીને એક સિગારેટ પોતે લીધી અને સળગાવીને પીવા માંડી. બીજી સિગારેટ મને આપીને પીવાનું કહ્યું, પરંતુ મેં તરત જ કહ્યું, ‘માફ કરો, મને સિગારેટ પીતાં આવડતી નથી.’ પણ ઓલિયા કહે, એમ ના ચાલે. તને જેમ આવડે તેમ પી.’ મને સિગારેટ પીવાની આદત ન હતી. સિગારેટ સળગાવીને પીવા માંડી, ત્યાં ખોં ખોં ખોં થઈ ગયું. તરત જ મેં સિગારેટ ફેંકી દીધી.

ઓલિયાએ સિગારેટ પીધી પછી મને પાસે બોલાવ્યો અને સુખાસનમાં બેસીને ધ્યાનમાં બેસવા કહ્યું. હું તો તે પ્રમાણે ધ્યાનમાં બેઠો. થોડી વાર પછી ઓલિયાએ મને પૂછ્યું, ‘ધ્યાનમાં

તને શું દેખાય છે.’ મેં કહ્યું, ‘મને તો કશું જ દેખાતું નથી.’ ઓલિયા કહે, ‘સારું, જો હવે હું તારી સામે બેસું છું અને ધ્યાન કરું છું. શું દેખાય છે તે તું જોજે.’ એટલું કહીને તે ધ્યાનમાં બેઠા અને મેં શું જોયું. ‘તેમના શરીરમાંથી તેજકિરણની ધારા સતત નીકળતી હતી અને પાછી શરીરમાં વિલીન થઈ જતી હતી.’ આ તેજકિરણની આવનજાવન કેટલોય વખત ચાલી. આ તેજકિરણોનો પ્રકાશ આહ્લાદક હતો. વીજળીના ગોળાની પ્રકાશની તો ગરમી લાગે, પરંતુ આ પ્રકાશની ગરમી સ્પર્શતી ન હતી.

થોડી વાર પછી ઓલિયા જાગ્રત અવસ્થામાં આવ્યા અને કહ્યું, ‘જો, હવે તારા શરીરમાં પણ આ પ્રમાણે થાય એવી ક્રિયા કરું છું.’ કહીને એમણે મને સુખાસનમાં બેસવા કહ્યું. હું સુખાસનમાં બેઠો. પછી એમણે મારી પાસે આવીને હૃદયસ્થાન ઉપર ટકોરો મારીને કોઈ લીટો ન મારતા હોય તે અનુસાર હૃદયસ્થાનથી લીટો મારતાં મારતાં નાસિકા ઉપર થઈને કપાળની મધ્યમાં ટકોરો માર્યો. પછી જતાં જતાં માથામાં બ્રહ્મરંધ્રની જગ્યાએ ટકોરો માર્યો. તે સાથે જ મારા શરીરમાં વીજળીનો સંચાર થયો અને ઓલિયાના શરીરમાંથી જે પ્રકાશનાં તેજકિરણોનો પ્રવાહ વહેતો હતો, તે મારા શરીરમાંથી વહેવા માંડ્યો. આ એક રોમાંચક બનાવ હતો.

કેટલાય વખત સુધી મારા શરીરમાંથી તેજકિરણોની આવનજાવન થયા પછી ઓલિયાએ મને સ્પર્શ કર્યો અને ક્રિયા અટકી ગઈ, પરંતુ હું જાણતો ન હતો કે મારી ઉપર આ ક્રિયા શા માટે કરી હતી! એટલે મેં નમ્રતાપૂર્વક ઓલિયાને પૂછ્યું, ‘બાપુ, કૃપા કરી આ ક્રિયાનો હેતુ

સમજાવશો તો તમારો અહેસાનમંદ થઈશ.’ મારી વાત સાંભળી ઓલિયા બોલ્યા, ‘આ તેજકિરણો તારા શરીરના રોમેરોમમાં ફરીવળીને બહાર આવતાં હતાં અને પાછાં તારા શરીરના રોમેરોમમાં ફરી વળ્યાં હતાં. તારી શરીરશુદ્ધિને માટે મેં તારી ઉપર આ ક્રિયા કરી હતી. હવે તારી શરીરશુદ્ધિ થઈ ગણાય.’

મેં તો તેમના પગ પકડીને ચૂમ્યા અને પગે લાગ્યો. આથી, ઓલિયા મારા ઉપર પ્રસન્ન થયા અને કહ્યું, ‘જો, હવે ફરીવાર ધ્યાનમાં બેસ અને તારી જાતે ફરીવાર એવો અનુભવ કર.’ હું તો ફરીવાર ધ્યાનમાં બેઠો. હૃદયસ્થાને ટકોરો મારી હૃદયથી નાસિકા ઉપર થઈને કપાળમાં ટકોરો મારીને બ્રહ્મરંધ્રસ્થાન આવતાં તેની ઉપર ટકોરો માર્યો. તે સાથે શરીરમાંથી વીજળીનો સંચાર થઈને તેજકિરણોની માળા શરૂ થઈ અને બહાર જઈને પાછી શરીરમાં વિલીન થવા લાગી. આ સ્થિતિ કેટલાય વખત સુધી રહી. પછી ઓલિયાનો આદેશ મળતાં તે બંધ કરી અને ફરીવાર મેં ઓલિયાને અરજ ગુજારી. બાપુ, ફરીવાર તમે મારી પાસે આ ક્રિયા શા માટે કરાવી ?

ઓલિયાએ જવાબ આપ્યો, ‘જો, પહેલી વારની ક્રિયાથી તારી શરીરશુદ્ધિ થઈ. બીજી વારની ક્રિયાથી તારી ઈન્દ્રિયશુદ્ધિ થઈ. આમ, બન્ને શુદ્ધિઓ થતાં હવે તું આત્મશુદ્ધિ પામ્યો છે. હવે તારે બીજી કશી શુદ્ધિની જરૂર નથી. હવે તારે છેલ્લી ક્રિયા કરવાની છે, તે રામનવમીના દિવસે તું જ્યાં હોય ત્યાં કરજે.’ એમ કહીને ઓલિયાએ કહ્યું, ‘હવે તું તારે જા.’ હું તેમને પગે લાગ્યો અને મેં વિદાય લીધી અને વહેલી સવારે મારે ઉતારે ગયો.

(અનુસંધાન પેજ નં. ૧૫ ઉપર)

(ગતાંકથી આગળ)

...નરસિંગપુર જિલ્લામાં નર્મદાજીના કિનારે બ્રહ્માંડ ઘાટ છે. 'શશિ મંડલ સે અમૃત ટપકે, પીકર પ્યાસ મિટાતા હૈ' એ સાચું પણ આ અમૃતનું ટપકવું શાશ્વત નથી. પથિકને શીતળ જળ મળે તો શ્રમ શાંત થાય, તેમ સાધકને આ અમૃત મળતાં થોડી શાંતિ થાય અને આગળ વધવાનું નવું જોમ આવે, પણ સાધકે આ રસાસ્વાદથી અટકવાનું નહિ.

બ્રહ્માંડથી પર પરબ્રહ્મની યાત્રા ચાલુ રાખીએ, તો આવે સોમનાથ ઘાટ ત્યાં પણ અટકવાનું નથી. આગળ વધતાં કપરું ચઢાણ ચડી સાધક યાત્રી કપિલઘાટ પહોંચે. જ્ઞાનની ધારા સ્વર્ગમાંથી ભૂતળ પર ગંગાજીનું અવતરણ થતું હોય તેમ ૯૦ ફૂટ ઉપરથી આ આનંદ દેનાર નર્મદાજી બે ધોધરૂપી નીચે પડી જગતને પાવન કરતાં આગળ વધે છે. અહીંથી અમરકંટકનું ક્ષેત્ર લાગી જાય છે, ત્રણ ગુણ અને મન, બુદ્ધિ, ચિત્ત એમ ૬ કિ.મિ. દૂર એ દિવ્ય ક્ષેત્ર છે, જ્યાં આનંદ દેનારનું મૂળ રેવા કુંડ છે.

મુરબ્બી મકરંદભાઈના કથન મુજબ નિયમ અને નિશ્ચય જેનાં પાકાં હોય તે જ આ દિવ્યાનંદના મૂળમાં પહોંચી શકે, કેમ કે એ પંથ ફૂલશૈયાનો નથી. ભક્ત કવિએ પણ ગાયું છે કે 'હરિનો મારગ છે શૂરાનો, નહિ કાયરનું કામ જોને.' દાઢી-મૂછ વધારી ને ટકામુંડા કરાવીને ઘણાય સાધકવેશમાં બેરખાં ખેંચતા દેખાય છે, પણ કોઈક જ માઈના લાલ આ

ક્ષેત્રમાં પગ મૂકી શકે છે. બાકીનાં તો સિદ્ધિ, પ્રસિદ્ધિ, વિદ્યા, ચમત્કારો, મંદિર, મઠ અને એવી સંસ્થાઓના મોહમાં અટકી પડે છે. બીજાં ઘણાંય કાંઈ ન કરવું પડે એવો રસ્તો, કીમિયો કે ગુરુકૃપા ગોતે છે. એવું જ અહીં ભૌતિક યાત્રામાં પણ બને છે. ઘણાંય અમારો સાથ કરતા અને લાભ મળ્યે છૂટી જતા. કોઈ વાહનમાં બેસી જતું, તો કોઈ પાકી સડકે ચઢી જતું. એવા યાત્રીઓના મોઢા ઉપર થાક, વિમાસણ, અસંતોષની ભૂતાવળ દેખાતી. એવા ઘણાંય અહીં ફાંફાં મારે છે.

મહાશિવરાત્રી એટલે મહાકલ્યાણની રાત્રિ. પછી સત્ય-સ્નેહની નવીન ઉષા ઊગશે. ત્યારે અમે પૂર્વના આ દિવ્ય દેશમાંથી પશ્ચિમના સાગરરૂપી સંસાર તરફ પગલાં માંડી શું. અહીં આવતાં જેટલો સમય થયો એટલો સમય પાછા વળતાં નહિ થાય. અહીં ચાતુર્માસ રહીશું.

હવે દક્ષિણતટની યાત્રાનો પ્રારંભ થાય છે. દક્ષિણ તરફના પહાડોમાં વેંગા નામની ભીલ જાતિ રહે છે, વન્ય ઊપજ વેચીને નિર્વાહ કરે છે. તીરકમાન રાખે છે. પોતાને એકલવ્યના વંશ જ માનતા હોવાથી તીર ચલાવવામાં આજે પણ જમણા હાથના અંગૂઠાનો ઉપયોગ કરતા નથી.

યાત્રા દરમ્યાન અમને જે તે ભૂમિના સંસ્કારનો પણ અનુભવ થતો રહે છે. કોઈ સ્થળે આપમેળે જ ફૂલેશ થાય, કોઈ સ્થળે રાગ ને મોહ માથું ઊંચકે, ક્યાંક કામ કરામત બતાવે. તો વળી એવીય ભૂમિ આવે કે જેમાં દયા, માયા, પ્રેમ, કરુણા જાગે. નીચું માથું રાખી

મૂંગા મૂંગા ચાલતાં આપમેળે જ જુદા જુદા આવેગોનો અનુભવ થાય. ક્યારેક ચિત્તની અવસ્થા એવી થાય કે વૃત્તિઓ તદ્દન શાંત બની જાય. વિરાટ વિશ્વનું રહસ્ય જાણે ખૂલતું હોય તેમ લાગે. સૈદ્ધાંતિક કોયડાઓ આપમેળે ઊકલી જતા હોય એમ લાગે. પ્રત્યેક શ્વાસ અતિશય નિર્મળ બની જાય, દેહ હોવા છતાં દેહનો ભાર ન લાગે. મને લાગે છે કે જો આવી ક્ષણો દીર્ઘકાળ રહે તો વિદેહી બની જવાય ખરું.

અહીંના આદિવાસી ગાયમાતાને હજે જોડે છે. એવા પણ આદિવાસી છે જે કાળી ગાયને ખાવામાં પાપ નથી માનતા. અમરકંટકથી મંડલા જતી સડક ઉપર આગળ વધતાં દેવગામ પાસે નર્મદા પાર જાય છે. તેથી, યાત્રીઓ અહીંથી રામનગર તરફ વળે છે. નાની ટેકરીઓ ઉપર જૂના કિલ્લાઓના ખંડેર દેખાતા હતા. ગોંડ ભીલ રાજાઓની એ સ્મૃતિ હતી. કહેવાય છે કે ભૂગર્ભમાર્ગથી એ બધા એકબીજાથી જોડાયેલા છે. દિવસ આથમતાં રામનગરના પાદરમાં પહોંચ્યા. એક સાધ્વીના માર્ગદર્શનથી અમે કોઈ પુરાણા રાજમહેલના હાથીખાના જેવી વિશાળ જગ્યામાં મુકામ કર્યો.

(ક્રમશઃ)

‘શ્રીનર્મદામૈયાની પરિક્રમા’, બી.આ., પૃ. ૧૫૭ □

ભૂલ સુધાર
ઓગસ્ટ, ૨૦૧૮ના હરિભાવમાં
દાનભેટના ક્રમાંક ૩માં જાગૃતિ જોલીન ઠાકોરના
પુત્ર શિવાંશની જન્મ તારીખ ૨૧/૮ બરાબર
છે, પરંતુ કૌંસમાં વર્ષ ૧૯૧૭ લખાયું છે, તેના
બદલે તે ૨૦૧૭ જોઈએ. - સંપાદક

(અનુસંધાન પેજ નં. ૧૩ નું ચાલુ)

જે ઓલિયાએ આવી ગૂઢ વિધિ બતાવી તે ઓલિયા કોણ હશે? મને પણ સવાલ થયો અને તે વિશે વિચાર કરતાં કરતાં હું ઘરે આવી પહોંચ્યો. ઘરે બધાં મારી રાહ જોઈને બેઠાં હતાં. ઘરે આવતાં સૌ ખુશ થયા અને ગઈ કાલના રાતના અનુભવ વિશેની વાતો પૂછવા લાગ્યા.

હું સૌને વાતો કહેતો હતો એવામાં ‘કરાંચી ઓબ્જર્વર’ના તંત્રી શ્રી શર્મા સાહેબ આવી પહોંચ્યા. તેમને આધ્યાત્મિક બાબતોની વાતોમાં ઘણો રસ હતો. એટલે તેઓ પણ આ વાતો સાંભળવામાં જોડાયા. તેમણે વીંટી પહેરી હતી તે ઉપર જે ચિત્ર-છબી હતી તેની ઉપર મારું ધ્યાન વારંવાર જતું હતું.

મેં તેમને કહ્યું, ‘આના જેવો જ ચહેરો મેં જોયો હતો.’ ‘મોટા, ઊભા રહો, મારી પાસે બીજો મોટો ફોટો છે. લોકેટમાં છે.’ એમની પાસે મોટી રુદ્રાક્ષની માળા હતી. એમાં મોટો ફોટો હતો. મેં કહ્યું, ‘આ જ માણસ રાત્રે આવેલા.’ પછી તેમણે ગજવામાંથી કાઢી કાર્ડ સાઈઝનો ફોટો બતાવ્યો, મેં કહ્યું, ‘આ જ માણસ.’ તેઓ કહે કે આ તો ના હોય, કારણ કે આ તો મરી ગયા છે. ૧૯૧૮ની સાલમાં. તોપણ મેં કહ્યું, ‘મરી ગયા હોય કે ના મરી ગયા હોય, એ કાંઈ હું જાણતો નથી. પણ ચહેરો બરાબર આજ જાતનો હતો. બરાબર, આ સાંઈબાબાનું જ દર્શન મને થયું હતું.’ આ રીતે સાંઈબાબાએ મારી સાધનામાં સ્પર્શ કર્યો. મારી સાધનામાં છેલ્લો સ્પર્શ-ફાઈનલ ટચ શ્રીસાંઈબાબાનો હતો.

‘મારી સાધનાકથા:શ્રીમોટા’, પ્ર.આ., પૃ. ૮૭ □

‘ભગવાનનો ભાવ’ એટલે શું ? એમ તમને કદાચ થશે. જેમ આપણને કોઈ અત્યંત વહાલું હોય ને એનું સ્મરણ થતાં એક જાતનું વહાલપ આપણામાં ઊભરાઈ આવે છે એવું, પણ અનેકગણું વહાલપ આપણને ભગવાન પ્રત્યે હૃદયમાં ત્યારે રહ્યા કરવું જોઈએ. એના પ્રત્યે ખૂબ પ્રેમ આપણામાં વિકસ્યા કરવો જોઈએ.

ભગવાન પ્રત્યે એવો પ્રેમ વિકસાવવા માટે જ વૈષ્ણવ સંપ્રદાયમાં એનાં અંગત પાઠપૂજા, સેવા ને ભજનકીર્તનો થયાં કરતાં હતાં. ‘આત્મનિવેદન’ની પ્રથા પણ એ જ માટે છે. જે કંઈ બને, થાય, ઈચ્છાઓ સ્ફુરે, જેવું થવું હોય, જે જોઈતું હોય, માગવું હોય-એ બધું જ **એને કહ્યા કરવાનું** આપણે રાખવાનું છે.

કોઈ દલીલ કરે કે એથી શું થવાનું છે ? આપણે આપણા મિત્રને કે સ્નેહીઓને આપણી ઉપાધિઓ, મુશ્કેલીઓ, ગૂંચો કહી નાખીએ છીએ, ત્યારે આપણું દિલ એક પ્રકારનું હળવું થયેલું આપણને લાગે છે. મિત્ર કંઈ દુઃખ લઈ લેતો નથી, પણ એનાં લાગણી, પ્રેમ અને સહાનુભૂતિની ભાવના આપણી સાથે ભળે છે. એટલે આપણને હળવાપણું લાગે છે, તો **ભગવાન તો મિત્ર કરતાં ક્યાંય વધારે છે.**

વળી, આપણે જે કંઈ બધું કર્યા કરીએ એમાં ઉત્સાહ હોવો જોઈએ-થવો જોઈએ. ઉમંગ, હોંશ આમાં બહુ જરૂરી છે. ક્યાંયે ‘મિકેનિકલ’ યંત્રની જેમ કશું થવું ન જોઈએ. વળી, એ બધું કરવામાં ક્યારેય પણ ‘એ કરીએ છીએ’ એવો ખ્યાલ પણ ન આવી જાય એવી રીતે એ બધું સ્વાભાવિકપણે સહજ રીતે થયા કરવું જોઈએ ને જે તે બધું સમર્પાવું જોઈએ...

મનને એકદમ થાળે પાડવું એ કામ અઘરું છે.

ગીતામાં પણ છે કે ‘મનને વશમાં રાખવું તે પવનને કબજામાં રાખવા જેટલું અઘરું છે. માટે, હે ભગવાન ! એનો ઉપાય મને બતાવો’ આમ અર્જુન, ભગવાનને પૂછે છે. એવા મનને ‘અભ્યાસ’ અને ‘વૈરાગ્ય’ એ બેથી વશ લાવી શકાશે. વૈરાગ્ય એટલે દરેકમાં જ્યારે જ્યારે મન જાય ત્યારે ત્યારે એને એમાંથી પાછું ખેંચી આણવું તે. મારી સમજણ પ્રમાણે તો એનો અર્થ વધારે ઊંડો છે. દરેક બાબતમાં એને એવી ટેવ પાડવી કે એ રસ ન લે. એટલે કશામાં પણ એને રાગ ન રહે કે રાગ ન થાય એવી પરિસ્થિતિમાં એને રાખ્યા કરવું અથવા આપણે પોતે જ એની ઉપરવટ સદાય રહેવાનું શીખ્યા કરવાની ટેવ પાડ્યા કરીએ. એવું ત્યારે જ બને કે જ્યારે મનને એકમાં જ (ભગવાનમાં જ) પરોવાઈ રહેવાની ટેવ આપણે પાડ્યા કરતાં હોઈએ.

પહેલપહેલાં તો ઘણો કંટાળો આવે ને મન બળવો કરે છે, પણ આપણે સતત એની ભાઈબંધી રાખ્યા કરવાની અને તે પણ પ્રેમમિલાવટથી કે રચનાત્મક રીતે, તો એ આપણને જરૂર મદદકર્તા નીવડશે.

પૂજ્ય ગાંધીજીના નામસ્મરણ વિશેના વિચારોનો પત્ર મળ્યો. ચાલો ! સારું થયું કે તમને એથી આપણી પ્રભુની સાધનાના લીધેલા માર્ગ ઉપર વિશ્વાસ વધ્યો. મને તો મારા પોતાનામાં (ભગવાનની કૃપાથી જ અલબત્ત) વિશ્વાસ છે ને શ્રદ્ધા પણ છે. જે જે પ્રત્યે જ્યાં જ્યાં ભાવ થયો છે, ત્યાં ત્યાં ભગવાને કામ કરાવ્યું છે. જ્યાં નથી થતું ત્યાં આપણાં જ આવરણો આડાં આવેલાં છે ને એ અજ્ઞાનને લીધે જ છે.

‘જીવન પગરણ’, બી.આ., પૃ. ૯૪

આપણા દેશમાં સોમાં નવાણું મનુષ્યો બાળકોને કેવી રીતે કેળવવાં તે જાણતાં નથી. પુરુષો અને સ્ત્રીઓ પોતાને પુત્ર અથવા પુત્રીરૂપ પ્રજા થાય તેને માટે અત્યંત આતુર હોય છે, પરંતુ તેમાં કેટલી જોખમદારી અને જવાબદારી રહેલી છે તેનું તેમને લેશ પણ ભાન હોતું નથી.

બાળકોની શારીરિક, માનસિક તથા આધ્યાત્મિક ઇમારત કેવી રીતે બાંધવી તે મોટાભાગનાં માબાપો જાણતાં હોતાં નથી. એવાં માબાપ પુત્ર-પુત્રીરૂપ પ્રજા પ્રાપ્ત કરીને જે રીતે પોતાનાં બાળકોને કેળવે છે, તેનું પરિણામ એ આવે છે કે અસંખ્ય બાળકો મોટાં થઈને પોતાને, પોતાનાં માબાપને, સંબંધીઓને, દેશને તથા આખા જગતને વિવિધ દુઃખનાં કારણ થઈ પડે છે.

એકાદ કુટુંબમાં જઈને જુઓ તો તેમને જણાશે કે આજે બાળકો માબાપને સુખ આપનાર થઈ પડવાને બદલે કેટલાં ત્રાસ આપનાર થઈ પડ્યાં છે. વહાણું વાય છે ત્યારથી ઘરમાં તેમનો કકળાટ ચાલતો જ હોય છે. ‘રોયા, પીટ્યા, તારું નખોદ જાય, તું કેમ મરતો નથી, તને કોગળિયું કેમ ન આવ્યું’ વગેરે શબ્દો પ્રાતઃકાળથી જ અસંખ્ય ઘરોમાં સંભળાતા હોય છે. કોઈ ઘરમાં છોકરાંને વાંસામાં ધબ્બા પડતા હોય છે, તો કોઈ ઘરમાં માતાના કે પિતાના ત્રાસથી છોકરાં થરથર ધ્રૂજતાં હોય છે. અફસોસ છે કે ઘરને દીપાવનાર તથા ઘરનાં રત્નરૂપ ગણાતાં બાળકોએ આજે ઘરને કંકાસનું અને ફ્લેશનું સ્થાન કરી મૂક્યું છે.

ચૂલે મૂકેલી દાળ દુણાઈ જાય તો તેમાં દોષ જેમ દાળનો નથી પણ રાંધનારનો જ છે, તેમ

બાળકોની આ સ્થિતિ થવામાં દોષ બાળકોને ઉછેરનાર માતાપિતાનો છે. તરતાં ન આવડનાર મનુષ્ય જેમ ઊંડાં પાણીમાં પડતાં દુઃખી થાય છે અને ડૂબી જાય છે, તેમ બાળકોને કેળવવાનું ન જાણતાં છતાં પણ બાળકોને પ્રાપ્ત કરી અજ્ઞાન માબાપો પોતે દુઃખી થાય છે અને બાળકોને દુઃખી કરે છે. અજ્ઞાની સ્ત્રી-પુરુષોનો ગૃહસ્થાશ્રમ ધર્મ, અર્થ, કામ તથા મોક્ષરૂપ ચાર પુરુષાર્થની સિદ્ધિનો કરાવનાર ન થતાં અધર્મ, અનર્થ, અસુખ તથા બંધનરૂપ ફ્લેશોને જ પ્રગટાવનાર થાય છે.

અન્યને વિદ્યા આપવાની ઈચ્છાવાળા મનુષ્યે અથવા ધન આપવાની ઈચ્છાવાળા મનુષ્યે જેમ પ્રથમ પોતે વિદ્વાન અને ધનવાન થવું પડે છે, તેમ બાળકોને કેળવવાની ઈચ્છાવાળા મનુષ્યોએ પ્રથમ પોતે કેળવાવું જોઈએ. જો માબાપે ઉત્તમ ગુણો પોતાનામાં પ્રયત્નપૂર્વક સ્થાપેલા નથી હોતા તો મારથી, ધાકથી કે ગમે તેવા ઉપદેશથી પણ માબાપો બાળકોમાં ઉત્તમ ગુણોનું સ્થાપન કરવા કદી પણ સમર્થ થઈ શકતાં નથી.

બાળકોને કેળવવામાં કેટલાક ખાસ નિયમો પ્રત્યેક માબાપે અથવા વડીલે લક્ષમાં રાખવાના છે. તે નિયમો કયા છે તે વિશે સંક્ષેપમાં વિચારીએ :-

પ્રથમ નિયમ તો એ છે કે બાળકને તેની મરજી પ્રમાણે વર્તવા દેવું. તે જે જે ક્રિયાઓ પોતાની સ્વતંત્રતાથી કરતું હોય તેમાં વચ્ચે માથું મારી નકામું ડહાપણ કરવું નહિ. આનો અર્થ એવો નથી થતો કે માબાપે બાળક ઉપર જરા પણ ધ્યાન ન આપવું. તેને સ્વતંત્રતા આપવી એનો અર્થ એવો નથી કે તે કૂવામાં કે અગ્નિમાં

પડતું હોય તો પડવા દેવું. બાળકના ઉપર કિંચિત્ પણ દેખરેખ ન રાખવી એવો ભાવ નથી. ઊલટું પ્રત્યેક બાળક ઉપર તે જન્મે ત્યારથી જ ભારેમાં ભારે દેખરેખ રાખવાની અગત્ય છે. બાળકના સ્વભાવ, ગુણ વગેરેનું બહુ બારીકીથી અવલોકન કરવાનું છે. બાળકને શું પ્રિય છે અને શું અપ્રિય છે તેનો ધ્યાનપૂર્વક અભ્યાસ કરવાનો છે. તેની મનોવૃત્તિઓ કેવા પ્રકારનું વલણ લે છે તે સાવધાનપૂર્વક માબાપે પ્રત્યેક ક્ષણે જોવાનું છે.

છતાં બને ત્યાં સુધી બાળકને એકલું સ્વતંત્ર રહેવા દેવું. માબાપની હદ ઉપરાંતની કાળજીથી બાળક કંકાસખોર, ચીડિયું અને રોતડ થઈ જાય છે.

બીજું બાળકને અતિશય લાડ કરવું તેના હિતમાં નથી હોતું. જરાક રડતાં ઘોડિયામાંથી બાળકને લેવાની કે લાડનાં અનેક ચિહ્નો બતાવવાની ટેવ તેને નુકસાન કરનાર બને છે. માને ઘરના કામકાજની ઊઠવેઠમાં, છોકરાંને છાનાં રાખવા કે ઘોડિયામાં ઊંઘાડી મૂકવા માટે અફીણની ગોળી ગળાવી દેવાની ટેવ પણ નુકસાન કરે છે. બાળકને આરંભમાં આવું અતિશય લાડભર્યું માબાપનું વર્તન ગમતું હોતું નથી, પણ પછી તમાકુના કે દારૂના વ્યસનની જેમ બાળકને એની ટેવ પડી જાય છે. બાળક સહેજ રડે કે તરત જ તેને છાનાં રાખવાના પ્રયાસો - તેડીને ફરવાના કે બહાર લઈ જવાના પ્રસંગો પણ ન પાડવા. બાળકને બહાર ફેરવવું એ યોગ્ય છે, પણ તે રડી રહે ત્યાર પછી આપણી ઈચ્છાથી બહાર ફેરવવા લઈ જવામાં કશો વાંધો નથી.

પછી બાળકને જરા ચાલતાં આવડે ત્યારે બનતા સુધી તેને સ્વતંત્ર જ ફરવા દેવું. તે ફોડે, ઢોળે, બગાડે એવી વસ્તુઓ તેના હાથમાં ન આવે

એમ ઊંચી મૂકવી. તેને એકલું રમ્યા કરવા દેવું. છતાં તે ન જાણે તેવી તેની ઉપર દૃષ્ટિ રાખ્યા કરવી કે તે પોતાના શરીરને હાનિ થાય તેવી કોઈ ક્રિયા કરી બેસે નહિ. મનાઈ કરતાં વચનો તેની આગળ બોલબોલ કરવાં નહિ. જેમ કે ફલાણાંને અડીશ નહિ, પેલી વસ્તુ ઝાલીશ નહિ.

બાળક ચાલતાં ગબડી પડે તો એકદમ દોડાદોડ કરી ન મૂકવી. તેમ તેને તેડી પણ ન લેવું. બાળક પડી ગયું હોય તો તેના પડવા તરફ જરા પણ ધ્યાન ન આપવું. જાણે તે જોયું -જાણ્યું નથી તેમ વર્તવું. આમ કરવાથી બાળક પોતાની મેળે જ રડ્યા વિના ઊઠીને ઊભું થશે. અને પાછું આનંદથી રમવા માંડશે.

આત્મબળ ઉપર વિશ્વાસ રાખવાનું તેને નાનપણથી જ શીખવી શકાય છે. તે જ્યારે પડી જાય ત્યારે માબાપ દોડદોડ કરી મૂકે તો તેને પોતાની ભૂલ નહિ સમજાય અને માબાપે ધ્યાન ન રાખ્યું એટલે પોતે પડી ગયું એવી સમજણ એનામાં પેદા થશે. બાળક પડી જાય તો ઘણાં માબાપ તેને છાનું રાખવા ભોંયને મારે છે અથવા જે વસ્તુ એને વાગી હોય તેને મારે છે. આમ કરવાથી બાળકના મન ઉપર એવી છાપ પડે છે કે એ પડી ગયો તેમાં તેનો દોષ નથી, પણ ભોંયનો કે થાંભલાનો છે. આમ, તેને પોતાના દોષનું ભાન થવાના અને પોતાની મેળે સુધરવાના સંભવો વેગળા ને વેગળા જતા હોય છે.

બાળકને પ્રત્યેક કામ પોતાની મેળે જ કરવા દેવું. રોટલીના કકડા કરી આપવા, દાળભાત ચોળી આપવા, કોળિયા કરી કરીને ખવડાવવા વગેરેથી તે પારકાં ઉપર આધાર રાખતો થઈ

(અનુસંધાન પેજ નં. ૨૬ ઉપર)

વૈરાગ્ય એકલો તો ટકી શકે નહિ. ભગવાનનો મારે દૃઢ આશરો થયો છે એવા વિચારમાંથી જે વૈરાગ્ય ઉદય થાય તે વૈરાગ્ય જ્ઞાને યુક્ત કહેવાય. એ વૈરાગ્યનો કોઈ કાળે નાશ થાય નહિ. જેમ અગ્નિ બળતો હોય તેને માથે જળ પડે તો અગ્નિ ઓલવાઈ જાય અને વડવાનલ અગ્નિ સમુદ્રને વિશે છે, તે જળનો ઓલવ્યો ઓલવાતો નથી. તેમ જે જ્ઞાને યુક્ત વૈરાગ્ય છે, તે તો વડવાનલ અગ્નિ તથા વીજળીના અગ્નિ જેવો છે, તે કોઈ કાળે ઓલવાય નહિ.

તે વિના બીજા વૈરાગ્યનો તો વિશ્વાસ આવે નહિ. અમારો જે વૈરાગ્ય તે તો વીજળીનો અગ્નિ તથા વડવાનલ અગ્નિ તે સરખો છે. અમે આકાશ જેવા નિર્લેપ છીએ. એવા રૂડા ગુણ આવ્યાનું કારણ એ છે કે જે મોટા પુરુષને વિશે જે નિર્દોષ બુદ્ધિ રાખે છે, તે પોતે સર્વ દોષ થકી રહિત થાય છે અને જે મોટા પુરુષને વિશે દોષ પરઠે છે તે દોષના પરઠનારની બુદ્ધિ ભ્રષ્ટ થઈ જાય છે અને કામાદિક જે શત્રુ તે સર્વે તેના હૈયામાં આવીને નિવાસ કરે છે. એવો દોષદૃષ્ટિવાળો સત્સંગ કરે તોપણ દુષ્ક્રિયા મટે નહિ.

અમારી સમીપે રહીને અમારી સર્વે પ્રકૃતિને જે જાણે છે તે બુદ્ધિમાન છે. સંસારમાં મોહ ઉપજાવનારાં પદાર્થ, ધન, સ્ત્રી, અલંકારાદિ તથા ખાનપાનાદિક છે, તે કોઈમાં અમને હેત નથી. એ સર્વ થકી અમે ઉદાસી છીએ. અને કોઈકને દયા કરીને પાસે બેસવા દઈએ છીએ કે જ્ઞાનવાર્તા કરે છે, તે તો કેવળ તેના જીવના કલ્યાણને અર્થે દયા કરીને કરે છે. અને જે મૂર્ખ હોય તે તો પાસે રહે તોપણ અમારા સ્વભાવને એમ ન જાણે અને છોટે રહે તે પણ એમ ના જાણે.

જેને આત્મનિષ્ઠા હોય અને તે આત્માને વિશે પરમેશ્વરની મૂર્તિને ધારીને તેની ભક્તિ કરતો

હોય અને પોતે બ્રહ્મરૂપ થઈ ગયો હોય તોપણ ભગવાનની ઉપાસનાનો ત્યાગ કરે નહિ. આત્મનિષ્ઠા અને ભગવાનની મૂર્તિનો મહિમા સમજ્યા થકી કોઈ પદાર્થને વિશે વાસના રહેતી નથી અને વાસના ટળ્યા પછી જેવું પોતાના દેહનું પ્રારબ્ધ હોય તેવા સુખદુઃખને ભોગવે ખરો પણ ઈંદ્રિયોની તીક્ષ્ણતા મટી જાય છે અને મનોમય ચંદ્રની જે ધારા તે ઈંદ્રિયો બુટ્ટી થઈ જાય છે.

તે પછી જેમ કોઈ પુરુષે લીંબુ ચૂસ્યાં હોય અને દાંત અતિશય અંબાઈ ગયા હોય અને પછી તેને ચણા ચાવવા પડે, ત્યારે કોઈ રીતે ચવાય નહિ અને અતિશય ભૂખ્યો થયો હોય તો તે ચણાને ગળી જાય પણ ચવાય નહિ, તેમ જેણે આત્માનો અને ભગવાનનો યથાર્થ મહિમા જાણ્યો છે, તેને કોઈ લોકના વિષયસુખને વિશે આનંદ થાય નહિ. વાસના ટળવી એ કામ અતિશય ભારે છે. વાસના તો સમાધિનિષ્ઠ થાય તોપણ રહી જાય છે.

સમાધિ થયા કેડે તો બ્રહ્મના સ્વરૂપમાંથી દેહમાં કોઈ રીતે અવાતું નથી અને જો અવાય છે તો તેના ત્રણ હેતુ હોય છે. (૧) જો સંસારના સુખની કંઈ વાસના હોય તો સમાધિમાંથી પાછો દેહમાં આવે છે. (૨) અતિસમર્થ હોય તે સમાધિમાં જાય અને પોતાની ઈચ્છાએ પાછો દેહમાં આવે. (૩) કોઈક અન્ય પોતા થકી અતિસમર્થ હોય તે પાછો સમાધિમાંથી દેહમાં લાવે.

જ્યારે સમાધિ થાય છે અને તેમાં બ્રહ્મનું દર્શન થાય છે ત્યારે કોટિ કોટિ સૂર્ય સરખો બ્રહ્મનો પ્રકાશ દેખે છે.

જે કોઈ સાચો થઈને અમને મન અર્પે અને લેશમાત્ર અંતરાય રાખે નહિ તો તેમાં અમે કોઈ વાતની કસર રહેવા દઈએ નહિ.

‘વચનામૃત’, ૧૪મી આ., પૃ. ૧૭૦

□

પૂજ્ય શ્રીમોટાનાં સ્વજનોનો મિલન સમારંભનો ઉત્સવ અમારા પરિવારના યજમાનપદે અને ૧૯૯૯માં અમદાવાદ ખાતે યોજાયો હતો. ત્યારે અન્ય કોઈ વક્તાને બોલાવવાના બદલે સદ્ગત ડૉ. રમેશભાઈ ભટ્ટની સલાહ અને સૂચનનો સ્વીકાર કરી મારું પ્રવચન રખાયું હતું. મારા જૈન સંસ્કારના કારણે શ્રીમોટાની પધરામણી અમારા ગૃહે થાય એનો મેં સખ્ત વિરોધ કર્યો હતો. મારા પ્રખર વિરોધ છતાં શ્રીમોટા કોઈ પૂર્વ નિમિત્તના કારણે અમારે ત્યાં આવ્યા હતા, રાત્રિરોકાણ પણ કર્યું હતું. તે બાદ થોડેક અંશે મારો વિરોધ શાંત થાય એવા બનાવો મેં અનુભવ્યા હતા. એટલે એ ઉત્સવના પ્રવચનમાં મેં મારા મન હૃદયનો અફસોસ અને પશ્ચાત્તાપની વાત સ્વજનો સમક્ષ કરી હતી. બીજા બે પ્રસંગની વાત વ્યક્ત કરીને શ્રીમોટાચરણે પ્રણામ કરવાની ભાવના છે.

અમદાવાદના નટરાજ થિયેટરમાં ‘બાગબાન’ પિક્ચર જોવા માટે હું અને જયંતીભાઈ જનાર હતા. અમારી સાથે અન્ય એક મિત્ર કપલ જોડાયું હતું. એ કપલને થિયેટર ઉપર પહોંચવામાં થોડુંક મોડું થયું. પિક્ચર શરૂ થઈ ગયું હતું. જેવું મિત્ર કપલ આવ્યું એટલે એ બે જણ અને જયંતીભાઈ એક્સલેટરની મદદથી ઝડપથી ઉપર પહોંચી ગયા. મારા બન્ને પગે થયેલા ઓપરેશનના કારણે એકાદ ક્ષણ માટે હું વિચારમાં પડી ગઈ. છતાં હિંમત કરીને એક્સલેટરની મદદથી ઉપર જવાનું મેં નક્કી કર્યું, પણ તેના ઉપર જે રીધમથી પગ મૂકવાનાં હોય તેમાં હું નિષ્ફળ ગઈ અને એ

પ્રયત્નમાં હું તેના ઉપર ચત્તાપાટ પડી ગઈ. હું ખૂબ જ ગભરાઈ ગઈ હતી. મારી આંખો તો બંધ જ હતી અને મને મનમાં એમ થતું હતું કે મારી જાતે તો ઊભી થઈ શકું એમ ન હતું. પેલા ત્રણે જણ તો પિક્ચર જોવામાં ગોઠવાઈ ગયાં હતાં.

સિક્યોરિટીવાળાએ સ્વિચ ઓફ કરી દીધી એટલે એક્સલેટર તો બંધ થઈ ગયું હતું. એ ભાઈ મારી પાસે આવ્યા અને મને કહે કે બહેન આંખો ખોલો અને બેઠા થઈ ઊભા થાઓ તમને ખાસ કોઈ ઈજા થઈ નથી, પણ મારી તો હિંમત ચાલતી ન હતી એટલે એ સિક્યોરિટીવાળાએ મને ટેકો આપીને ઊભા કરવાનો પ્રયાસ કર્યો. મેં સહેજ આંખો ખોલી તો મારા આશ્ચર્ય વચ્ચે અમારા રૂમમાં શ્રીમોટાનો જે ફોટો છે, તે સ્વરૂપે શ્રીમોટાને મેં મારી સન્મુખ ઊભેલા જોયા. હું ઊઠીને શ્રીમોટાને મનોમન પગે લાગું એટલામાં તો શ્રીમોટા અદૃશ્ય થઈ ગયા હતા. સિક્યોરિટીવાળાની મદદથી હું પૂરેપૂરી ઊભી થાઉં ત્યાં તો મારી આંખો અશ્રુથી છલકાતી હતી. તે પછી પિક્ચરના ત્રણે કલાક હું સતત રડતી જ રહી હતી. શ્રી જયંતીભાઈ મને પૂછતા હતા કે શું થયું છે, પણ કશું પણ બોલવાના મારી પાસે શબ્દો ન હતા.

પિક્ચર છૂટ્યા પછી મારો પુત્ર નંદીશ જે પણ ડૉક્ટર છે, તેની મદદથી ઓર્થોપેડીક સર્જનને બતાવ્યું. બધા જ એક્સ-રે રિપોર્ટ નોર્મલ હતા. માત્ર જમણા હાથના ખભામાં માઈનોર કેક હતી.

આ અણધાર્યા અકસ્માતમાં કરુણાસાગર શ્રીમોટાએ પોતે સર્વત્ર વિદ્યમાન છે, એનો મારી બુદ્ધિ સ્વીકારે એવો જાત અનુભવ કરાવ્યો છે,

પણ અખૂટ શ્રદ્ધાની વાત તો હજીય ઘણી દૂર છે.

બીજા એક નાના પ્રસંગમાં શ્રીમોટાની શરણાગતિના કારણે જે હળવાશ મેં અનુભવી હતી તેની વાત છે. મારી આંખના મોતિયાનું ઓપરેશન કરાવવાનું હતું. નામાંકિત ડૉ. વસાવડા સાહેબ પાસે ઓપરેશન કરાવવાનું હતું. મારો પુત્ર શ્રી નંદીશ જેણે માસ્ટર ઓફ સર્જરીમાં આંખના સર્જનનો વિષય લીધો હતો તે મારી સાથે જ હતો. છતાં મારી પ્રકૃતિમાં કોઈ પૂર્વ જન્મના ડર-ભયના જે સંસ્કાર છે, તે મોખરે આવી રહ્યા હતા.

ઓપરેશન પહેલાં આંખમાં ટીપાં નાખ્યા બાદ અડધો એક કલાક પેશન્ટને સૂવડાવી રાખવામાં આવે છે. તે સમયે મારું શરીર ધ્રૂજવા માંડ્યું. ઓપરેશન નિષ્ફળ થશે તો શું એ ભય મારા ઉપર સવાર થઈ ગયો હતો. દીકરાએ આશ્વાસન આપતાં કહ્યું કે શહેરના નામાંકિત સર્જન પાસે આપણે આવ્યા છીએ. એમના હાથે કેસ બગડ્યાની કોઈ જાણકારી નથી. You are in safe hands. માટે ખોટા વિચારો છોડી દે.

તે પછી મને ઓપરેશન થિયેટરમાં લઈ ગયા. મને ટેબલ ઉપર સુવાડી ત્યાં સુધી મારો ભય ગયો ન હતો. પછી છેલ્લે શ્રીમોટાને યાદ કર્યા. ડૉક્ટર આવ્યા. મને કહે કે ઈન્દુબહેન હવે બિલકુલ હાલશો નહિ. સૂક્ષ્મ સ્વરૂપે શ્રીમોટાની હાજરી મેં અનુભવી અને પછી મેં આંખો બંધ કરી દીધી.

ઓપરેશન થઈ ગયું. ડૉક્ટર વસાવડા સાહેબે મને કહ્યું કે ઈન્દુબહેન હવે આંખો ખોલશો તો થોડું Bright દેખાશે. ચશમાંની જરૂર નહિ પડે. કાલે સવારે ચેકિંગ માટે ખાલી આવી જશો.

બીજે દિવસે આંખનું ચેકિંગ થઈ ગયું.

ડૉક્ટરસાહેબે કહ્યું કે બધું જ બરાબર છે. ફક્ત આંખમાં ટીપાં નાખજો. બધું જ કામકાજ કરી શકશો.

ડૉ. વસાવડા સાહેબે મને કહ્યું કે મારે તમને એક પ્રશ્ન પૂછવો છે. તેઓશ્રીએ કહ્યું કે ઈન્દુબહેન આજ સુધી મારા હાથે ઘણાં ઓપરેશનો થઈ ગયાં છે. તેમાં તમે જ એક પેશન્ટ તરીકે એવા હતા કે ઓપરેશન દરમ્યાન આપના શરીરનું કોઈ પણ અંગ હાલ્યું નથી. આપના મુખ ઉપર ખૂબ જ સ્વસ્થતા હતી. ભયની એક પણ રેખા ન હતી. આનું રહસ્ય મારે તમારી પાસેથી જાણવું છે.

મારાથી જવાબ અપાઈ ગયો કે પૂજ્ય સદ્ગુરુની કૃપા સિવાય બીજું કોઈ રહસ્ય નથી. જ્યાં મારા ગુરુ જ મારા રક્ષણ માટે આવી જતા હોય ત્યાં તે પછી શું વધારે જોઈએ.

શ્રીમોટા સાથેના સંપર્કની શરૂઆતના દિવસોમાં મારી શારીરિક તકલીફ અંગે શ્રીમોટા મને ઓપરેશનની સલાહ આપતા હતા. ત્યારે મને મનમાં થતું કે તેઓ નથી તો ડૉક્ટર કે નથી સર્જન, છતાં આવી સલાહ કેમ આપતા હશે ! ઓપરેશનમાં મને મૃત્યુનો માનસિક ભય સતાવતો હતો. એની વાત મેં જ્યારે શ્રીમોટાને જણાવી તો કહે કે, ‘જા, મારું આયુષ્ય તને આપ્યું ! ત્યારે પણ થતું કે શું આવું શક્ય છે ?’

આવી નાનીમોટી ડગલે ને પગલે શ્રીમોટાની કૃપાસહાયતા અનુભવી છે. છતાં મન હજી તેના સંકલ્પ વિકલ્પના સ્વભાવમાંથી સહેજે બહાર આવતું નથી, તેમ જ ભયના સંસ્કારો જતા નથી અને શ્રદ્ધા વિશ્વાસ બેસતાં નથી, પણ શ્રીમોટાએ આપણને સ્વજન તરીકે સ્વીકાર્યા છે, એ જ મોટા સંતોષની વાત છે. હરિ:ૐ

પૂજ્ય શ્રીમોટાની ઉપસ્થિતિ સુરત આશ્રમ ખાતે હતી, અમારી હાજરી તો ત્યાં હતી પણ એ દિવસે આઈસક્રીમની જે મોજ માણી તેમાં પણ અમો સામેલ હતા.

એક સમયે સુરતના કલેક્ટર અને આ ઘટના સમયે ગુજરાત રાજ્યના ચીફ સેક્રેટરી શ્રી લલિતચંદ્ર દલાલ I.C.S. સાહેબે શ્રીમોટાને જાણ કરેલી કે તેઓ સુરત આવનાર હોઈ આશ્રમે દર્શન કરવા આવશે અને સાંજનો પ્રસાદ આશ્રમમાં લેવા ઈચ્છે છે. શ્રી દલાલ સાહેબ શ્રીમોટાના ચાહક હતા. તેઓશ્રીના અમદાવાદના નિવાસે શ્રીમોટાની પધરામણી પણ થઈ હતી. ઉપરાંત, શ્રીમોટા વિરચિત ‘જીવન ગીતા’ની આવૃત્તિની વિદ્વતાભરી પ્રત્સાવના પણ તેઓશ્રીએ લખી હતી.

શ્રીમોટાએ ભીખુકાકાને જણાવ્યું કે શ્રી લલિતચંદ્ર દલાલસાહેબ આશ્રમમાં સાંજે પ્રસાદ લેવાના હોઈ તે સમયે અન્ય કોઈ રસોઈ ન બનાવતાં આશ્રમની કેરીઓનો રસ અને દૂધનો આઈસક્રીમ જ પ્રસાદમાં આપવાનો. આશ્રમવાસી સેવકો વગેરે સર્વેને માત્ર આઈસક્રીમ જ આપવાનો.

શ્રીમોટાનો આ પ્રકારનો આદેશ મળવાથી શ્રી ભીખુકાકા એની તૈયારીમાં લાગી પડ્યા. પૂરતા પ્રમાણમાં દૂધનો પ્રબંધ કરી એ દૂધને ઉકાળીને તૈયાર કર્યું હતું. તે સમયે આઈસક્રીમ બનાવવા માટે લાકડાની મોટી મોટી કોઠીઓ આવતી. તેમાં વચ્ચે જે પતરાની કોઠી હોય તેમાં દૂધના મિશ્રણને ભરવાનું અને આજુબાજુની જગ્યામાં બરફ ભરી તેમાં મીઠું નાખીને હાથ વડે તેના હેન્ડલને ગોળ ગોળ ફેરવીને આઈસક્રીમ તૈયાર કરવામાં આવતો. એટલે એવી મોટી ત્રણ-ચાર કોઠીઓ આશ્રમમાં મંગાવી હતી. તેમાં કેરીનો રસ અને દૂધનું મિશ્રણ ભરી દેવામાં આવેલ. બદામ, પિસ્તા કે કેસર જેવો મસાલો એમાં નાખવામાં આવ્યો ન હતો એની મને પૂરી

જાણકારી છે. જોકે દૂધને જમાવવા માટે આવતો પાઉડર તેમાં નખાયો હતો કે કેમ તેની ચોક્કસ ખબર નથી. એ કોઠીના હેન્ડલને જોર જોરથી ફેરવીએ એટલે દોઢ બે કલાકના સમય બાદ આઈસક્રીમ જામી શકે. શ્રી ઝીણાકાકા, સેવકોએ આ પરિશ્રમ કરેલો. સાંજના પ્રસાદના પાંચ વાગ્યાના સમય પહેલાં આઈસક્રીમ તૈયારી કરી દેવાયો હતો અને નિયમ પ્રમાણે મૌન રૂમોમાં મોકલી દેવાયો હતો.

શ્રીમોટા સવારનું ભોજન આશ્રમના રસોડામાં લેતા હતા, પણ સાંજનો પ્રસાદ તો આશ્રમના ચોતરા પર લેતા. એટલે શ્રીમોટા, શ્રી નંદુભાઈ, શ્રી દલાલ સાહેબ તેમ જ તેમનાં ધર્મપત્ની શ્રીમતી મીનાક્ષીબહેન સાથે શ્રીમોટાએ પણ તે સાંજે ચોતરા ઉપર આઈસક્રીમનો જ પ્રસાદ લીધો હતો. શ્રીમોટા શ્રી દલાલ સાહેબને આગ્રહ કરી કરીને આઈસક્રીમ ખવડાવતા હતા. વચ્ચે વચ્ચે શ્રી દલાલ સાહેબ શ્રીમોટાને કહેતા કે, મોટા બસ કરો, હવે નહિ ખવાય. બિલકુલ નહિ ખવાય. ત્યારે શ્રીમોટાએ શ્રી દલાલ સાહેબને કહ્યું કે આપ એક પ્લેટ લો તો હું બે પ્લેટ લઈશ, પણ લો. શ્રી દલાલ સાહેબ તો હારી ગયા અને બોલ્યા કે, મોટા, તમને તો નહિ પહોંચાય. બસ, હવે રહેવા દો, મારાથી તો બિલકુલ પણ હવે લઈ શકાય તેમ નથી.

ત્યારબાદ અમે સૌ આશ્રમવાસીઓએ આઈસક્રીમ ખાધો હતો. એ આઈસક્રીમનો સ્વાદ, અમી અને મીઠાશ તો કંઈ ઓર જ હતા. એ તો આજે પણ ભુલાયાં નથી. એ દિવસે આઈસક્રીમ સિવાય બીજું કંઈ પણ ખાવાનું ન હતું એટલે મેં પોતે પણ એ દિવ્ય, સ્વાદિષ્ટ આઈસક્રીમ ઠાંસી ઠાંસીને ખાધો હતો. વળી, એની કોઈ વિક્રિયા કે વિપરીત અસર શરીર ઉપર થઈ ન હતી. એક ઈર્ષક પણ આવી ન હતી, પણ એ પ્રતાપ તો શ્રીમોટાની પ્રસાદીનો જ હતો. □

ગીતાજીના આઠમા અધ્યાયમાં એવો સિદ્ધાંત રજૂ કર્યો છે કે મરણ વખતે જે વિચાર સ્પષ્ટ તેમ જ ઊંડો ઠસી ગયેલો હોય તે જ વિચાર તે પછીના જન્મમાં સૌથી જોરાવર ઠરે છે. આજના દિવસની કમાણી લઈને ઊંઘી ઊઠ્યા પછી કાલના દિવસની આપણે શરૂઆત કરીએ છીએ. તે જ પ્રમાણે આ જન્મે મેળવેલું ભાથું બાંધીને મરણની મોટી ઊંઘમાંથી ઊઠ્યા પછી ફરી પાછી આપણી જીવનયાત્રા શરૂ થાય છે. આ જન્મનો અંત તે આગળના જન્મની શરૂઆત બને છે. એથી હંમેશ મરણનું સ્મરણ રાખીને જીવનનો વહેવાર કરવો.

મરણનું સ્મરણ રાખીને જીવવાની વળી વધારે જરૂર એટલા માટે છે કે મરણની ભયાનકતાનો સામનો કરી શકાય. એકનાથજીના જીવનનો એક પ્રસંગ છે. એક ગૃહસ્થે એકનાથજીને પૂછ્યું, ‘મહારાજ, તમારું જીવન કેટલું સાંદુ ને નિષ્પાપ. ! તમે કદી કોઈના ઉપર ગુસ્સે થતા નથી. તમારે કોઈ સાથે ટંટો-તકરાર નહિ, તમે કેવા શાંત, પવિત્ર અને પ્રેમાળ છો ! અમારું એવું કેમ નથી ?’

એકનાથે એ ગૃહસ્થને કહ્યું કે હમણાં મારી વાત રહેવા દો. તારા જીવનની બાબતમાં મને એક વાતની ખબર પડી છે કે આજથી સાત દિવસ બાદ તારું મરણ છે. નાથે કહેલી વાત કોણ ખોટી માને ? તે માણસ ઘરે ગયો. મરણના વિચારમાં તેને કંઈ સૂઝે નહિ. બધી મેલમૂકની વાત, સોંપણનોંધણ પણ કરવા માંડી. પછી તે માંદો પડ્યો. પથારીએ પડ્યો. છ દહાડા એમ ને એમ જતા રહ્યા. સાતમે દહાડે નાથ એની પાસે આવ્યા. તેણે નમસ્કાર કર્યા અને કહ્યું, ‘જાઉં છું હવે’ નાથે પૂછ્યું, ‘આ છ દિવસમાં કેટલું પાપ થયું, કે મનમાં પાપના કેટલા વિચાર ઊઠ્યા ?’ તે માણસે જવાબ આપ્યો, ‘નાથ! પાપનો વિચાર કરવાનો વખત જ ક્યાં હતો ? નજર સમક્ષ એક

સરખું મરણ ધૂમ્યા કરતું હતું.’ નાથે કહ્યું, ‘અમારું જીવન નિષ્પાપ કેમ હોય છે તેનો જવાબ હવે તને મળી ગયો.’ મરણનો વાઘ હંમેશાં સામે ધૂરકતો ઊભો હોય ત્યારે પાપ કરવાનું સૂઝે ક્યાંથી ? પાપ કરવું હોય તો તેને માટે પણ એક જાતની નિરાંત જોઈએ. મરણનું હંમેશ સ્મરણ રાખવું એ પાપમાંથી મુક્ત રહેવાનો ઈલાજ છે.

પણ માણસ મરણનું સ્મરણ હંમેશ ટાળતા ફરે છે. પાસ્કલ નામનો ફ્રાન્સનો એક ફિલસૂફ થઈ ગયો. એક ઠેકાણે તે લખે છે કે ‘મૃત્યુ સતત પીઠ પાછળ ઊભું છે, પણ મૃત્યુને ભૂલવું કેવી રીતે ? તેના પ્રયાસમાં માણસ કાયમ મંડ્યો રહે છે. મૃત્યુને યાદ રાખીને કેમ વર્તવું એ વાત તે નજર સમક્ષ રાખતો નથી.

માણસથી ‘મરણ’ શબ્દ સુધ્ધાં સહેવાતો નથી. જમતી વખતે કોઈ મરણ શબ્દનો ઉચ્ચાર કરે તો કહેશે કે અરે ! કેવું અભદ્ર બોલે છે ! પણ તેમ છતાં મરણ તરફની મજલ હરેક પગલે અચૂક કપાતી જાય છે. મરણના વિચારને તમે પકડી રાખો કે છોડી દો પણ તે ટાળ્યો ટળતો નથી. મરણ નિશ્ચિત છે. આવરદા ઘટતી જાય છે. તોપણ માણસને તેનો વિચાર આવતો નથી. જ્ઞાનદેવ કહે છે, કૌતુક દિસતસે – કૌતુક દેખાય છે. માણસને આટલી નિરાંત ક્યાંથી રહે છે એ વાતનું જ્ઞાનદેવને આશ્ચર્ય થાય છે. મરણનો વિચાર સુધ્ધાં સહન ન થાય એટલી હદ સુધી માણસને મરણનો ડર લાગે છે, એ વિચારને તે ટાળતો ફરે છે.

અંત સમયે પવિત્ર સંસ્કાર ઊઠે તેટલા સારું ઉદાત્ત વિચારો મનમાં વાગોળવા. હાથને પવિત્ર કામમાં રોકવા અંદર ઈશ્વરનું સ્મરણ અને બહાર સ્વધર્મચરણ. હાથમાં સેવાનું કામ અને મનમાં વિકર્મ એમ રોજ કરતા રહેવું.

‘ગીતાપ્રવચનો’ બાવનમી આ., પૃ. ૮૪

કુંભકોણમ્, તા. ૧૨-૫-૧૯૫૧
એક વખત સ્મશાનમાં હું રાત્રે સૂતો હતો ત્યારે મને હેમંતભાઈ (નીલકંઠ) આદિને મળવાનું મન થયું. કંઈ કશું પહેરેલું નહિ. માત્ર નામનું લંગોટ જેવું કટિ ઉપર વસ્ત્ર હતું. તે પહેરીને એમ ને એમ રાત્રે બાર વાગ્યે નડિયાદથી (રેલવેમાં) બેસીને નવસારી ગયેલો. ઘરમાં કોઈને કહેલું નહિ, પરંતુ એવા પ્રેમની કદર અને સમજણ ત્યારના મારા કર્મસાથીઓમાં ન હતી, એની પણ મને ખબર પડેલી.

તું (પુષ્પાબહેન દલાલ-સં) મને મળવાનું, મારી પાસે આવવાનું દિલ કરે છે. તેથી હૈયામાં ઊર્મિ ઊભરાય છે અને ભાવના પણ ઘણી થાય છે. હૃદયનો ઉત્કટ પ્રેમભાવ એ તો ખોરાક છે. એના વડે તો જીવન થોડું ઘણું પણ નભે છે. જીવનમાં રસકસ એના વડે જ છે. એટલે એવી હૃદયની પ્રેમભાવના પ્રગટે અને આપણી પરિસ્થિતિ તે ભાવનાને સંતોષવાને સાનુકૂળ ન હોય તેવી વેળાએ એવી ઉત્કટ પ્રેમભાવનાની મદદ લઈને તેનું મનનચિંતન વધારે ને વધારે ઉત્કટ પ્રેમભાવથી કરીએ તો મન રચનાત્મક દશામાં રહી શકે.

હૃદયની ઉત્કટ પ્રેમભક્તિ વડે કરીને મીરાંએ સાક્ષાત્ શ્રીકૃષ્ણને પોતાની સાથે વાતો કરતા અનુભવ્યા એ કંઈ ગપ નથી. હકીકત છે. ઉત્કટ પ્રેમભાવનું જોશ ઘણું છે. એટલે આપણે જો આપણા હૃદયના સાથીને, જીવનના સાથીને, એવા સદ્ગુરુને, મનમાં મનથી, સમક્ષ રાખીરાખીને, તેને આગળ ને આગળ કરીને જો સકળ કર્મ કર્યા કરીએ તો તેનો સંગાથ આપણને મળ્યા જ કરશે. તું પ્રયોગ કરજે એટલે તને અનુભવથી સમજાશે. આ તો માત્ર પ્રયોગ કરવાની રીત તને લખું છું.

અમારામાં ભાવના નથી, પણ સામેથી ભાવના

મળતાં એ અમારામાં દ્વિગુણી, ત્રિગુણી, ચોગુણી એમ પ્રગટ્યા કરે છે અને એનો પ્રતિધ્વનિ ઊઠે છે. એટલે હૃદય-મનની ભાવના અમારા વિશે કેવી કેવી રીતે કોનામાં કેટકેટલી રહે છે અને કેવી રીતે પ્રગટે છે, તેની પણ જાણ થતી રહે છે.

સાધના કાજે સ્ત્રીહૃદય એ ઘણું ઘણું જરૂરનું છે. સ્ત્રીહૃદયમાં રહેલાં શ્રદ્ધા અને વિશ્વાસ, ભરોસાની ભાવના અને તે ઉપરાંત કોઈને વળગી રહેવાની, જે નેક દાનત તે પુરુષહૃદયમાં નથી હોતી. સંસાર અને ધર્મને સ્ત્રીહૃદયે જીવતો રાખેલો છે. સારાયે વિશ્વમાં માનવીઓને સ્ત્રીહૃદયે ભાવનાનું સિંચન કરેલું છે. દયા, પ્રેમ, કરુણા - એ સ્ત્રીહૃદયની જીવોને અમૂલ્ય ભેટ છે. સ્ત્રીહૃદયની ભાવના વિના મનુષ્યજીવન કઠોર બની ગયું હોત. આજે સ્ત્રીહૃદયની યોગ્ય કદર અને યોગ્ય સમજણ સમાજમાં નથી. તેવી જ રીતે પુરુષહૃદયની સાચી સમજણ સ્ત્રીમાં પણ નથી, કારણ કે સમાજમાં સદ્ભાવનાની જીવતીજાગતી જ્યોત જલતી નથી.

જ્યાં હૃદયની ખરેખરી સદ્ભાવના છે, ત્યાં કદી ભક્તિ પ્રગટ્યા વિના રહી શકતી નથી. એટલે હું તો જે તે કંઈ બનતાં, તેનાં તેનાં લક્ષણથી દરેક જણની તે તે સમય પૂરતી પિછાણ પણ કરી લઉં છું. લક્ષણ તે મારે મન મોટામાં મોટી પારાશીશી છે. લક્ષણે કરીને જ જે તે કંઈ પરખાય છે.

જ્યારે જ્યારે કંઈ સમજણ ના પડે, ગૂંચવાડો થાય, કે કોઈ પ્રશ્ન આવી પડે ત્યારે ‘જીવન સંદેશ’, ‘જીવન પરાગ’, ‘જીવન સંગ્રામ’ કે એવાં પુસ્તકમાંથી ઉઘાડીને કંઈ વાંચવાનું બનતાં તને પ્રશ્નનો ઉકેલ મળી જશે. તને એવી રીતે વાંચતાં વાંચતાં જીવનના રોજના ઉદ્ભવતા પ્રશ્ન અંગે ઉકેલ મળી જાય છે, તેથી ઘણો આનંદ થાય છે. તેમ છતાં સમજણ કે ઉકેલ મેળવવાની તે રીત ઉત્તમ અને યોગ્ય તો નથી જ.

‘જીવન મંડાણ’, બી.આ., પૃ. ૧૯૭

પૂજ્ય શ્રીમોટાના સ્વજન શ્રી જયંતીભાઈ ડાહ્યાભાઈ પટેલ-મારબલવાળાનો તા.૩ ઓગસ્ટ, ૨૦૧૮ના રોજ અમદાવાદ ખાતે ૮૭ વર્ષની વયે દેહાંત થયો છે.

સદ્ગતશ્રીના નિવાસે પૂજ્ય શ્રીમોટાની પ્રથમ વખત જે પધરામણી થઈ હતી, તેની વિગતો ઉલ્લેખનીય છે. એ પરિવારના યજમાનપદે વસંત પંચમીના નિમિત્તે પૂજ્ય શ્રીમોટાનાં સ્વજનોને જે મિલન સમારંભ યોજાયો હતો. તેમાં શ્રી જયંતીભાઈનાં ધર્મપત્ની શ્રીમતી ઈન્દુબહેને જ વક્તા તરીકે એ પ્રસંગને જાહેર કર્યો હતો. 'હરિભાવ'માં એનું પ્રકાશન કરાયેલ હતું. છતાં આ નિમિત્તે એનું સ્મરણ થાય છે.

અમદાવાદના ઉસ્માનપુરા વિસ્તારમાં આવેલી પંચશીલ સોસાયટીમાં રહેતા શ્રી શશિકાંતભાઈ અને શ્રીમતી કુમુદબહેન જેઓને સ્વજનો ફોઈ-ફુઆ તરીકે ઉલ્લેખતાં હતાં, તેઓ શ્રી જયંતીભાઈના પાડોશી હતા. શ્રી શશિકાંતભાઈએ કોઈ સ્વજનના નિવાસે પૂજ્ય શ્રીમોટાની પધરામણીની તારીખ ને સમય નક્કી કર્યો હતો. એ સ્વજનને કોઈક પ્રતિકૂળતા ઊભી થતાં શશિકાંતભાઈએ અમૂઝણ અનુભવી હતી. તેઓએ પાડોશી શ્રી જયંતીભાઈને બધી વિગત જણાવી અને જો તેઓ સંમતી આપે તો શ્રીમોટાની પધરામણીની તારીખ-સમય જળવાઈ શકે.

એ પરિવારનો કોઈ સત્ત્વનિમિત્તનો ઉદય થવાનો હશે એટલે શ્રી જયંતીભાઈએ તો કોઈ હિચકિયાટ વિના અનુમતિ આપી દીધી, પણ મોટી મુશ્કેલી શ્રીમતી ઈન્દુબહેન દ્વારા રજૂ થઈ.

પૂર્વ સંસ્કારોને કારણે આ પધરામણી અંગે તેઓએ પ્રખર વિરોધ નોંધાવ્યો પણ જયંતીભાઈ મક્કમ મનોબળના એટલે તેઓ શ્રીમોટા તેમના નિવાસે પધારશે જ એ મતના રહ્યા. કંઈક એવો પણ અણસાર રહેલો કે શ્રીમોટા આવે તે સમયે શ્રી ઈન્દુબહેન પોતે ગૃહબહાર નીકળી જશે.

પૂજ્ય શ્રીમોટા જે દિવસે સવારના શ્રી જયંતીભાઈના નિવાસે આવવાના હતા તેના બદલે તેની આગલી સાંજે જ આવી ગયા. શ્રી ઈન્દુબહેનનો મનોમન જે વિરોધ હતો અને તેના કારણે જે મનોમંથન ચાલતું હતું, તે વહેલી સવારે શ્રીમોટાની પ્રસાદી તરીકેની રકાબીમાંની કોફીનો ઘૂંટડો ગળે ઊતરતાં જ એ વાયુવંટોળ એકદમ શાંત થઈ ગયો છે એમ તેમણે અનુભવ્યું હતું. પછી તો સર્વજ્ઞ શ્રીમોટાએ શ્રી ઈન્દુબહેનના પૂર્વસંસ્કારો જાણીને કહ્યું કે 'બહેન, તારે તો નવકારનો જ મંત્ર જપવાનો, એ સાંભળીને આનંદ સાથે સહેજ સદ્ભાવ ઊગવા માંડ્યો, આજે તો આ બધો ઈતિહાસ થઈ ગયો છે, પણ હકીકત આવી હતી.

પૂજ્ય શ્રીમોટા સાથેના એમના અને શ્રી ઈન્દુબહેનના પ્રસંગોને વર્ણવતા, લખાણ લંબાઈ જાય તેમ છે. એટલે વસંતપંચમી નિમિત્તે સ્વજનોના મિલનસમારંભ એવા બે ઉત્સવનું યજમાન પદ એમના પરિવારને મળેલું એ ઉલ્લેખનીય સત્કાર્ય હતું.

મારબલના વ્યવસાયમાં શ્રી જયંતીભાઈએ શૂન્યથી શરૂઆત કરીને એક અગ્રગણ્ય તરીકેની આગવી છાપ ઉપસાવી હતી. આગ્રાના

રાધાસ્વામી પરિવાર સાથે એમના ભવ્ય મંદિરના નિર્માણ માટે મારબલની એક આખી ખાણ અનામત રાખી હતી. ખૂબ નાના પાયાથી શરૂ કરેલ વ્યવસાયમાં સાહસ, હિંમત અને દીર્ઘદૃષ્ટિથી આજે એમની જે. ડી. પટેલ એન્ડ કંપનીનું કામ અને નામ મોખરે છે.

શ્રી જયંતીભાઈ વ્યવસાયે સફળ હોવાની સાથે સ્વભાવે ઉદાર અને મિલનસાર સ્વભાવ ધરાવતા હતા. પોતાની કંપનીના તો ખરા જ પણ સમાજના નબળા વર્ગના અનેક માણસો સાથે એમનો ઘરોબો વિશાળ વર્તુળનો અને ઉપકારી રહ્યો હતો. તેઓશ્રી કુટુંબ વત્સલ તો હતા જ, સાથોસાથ કુટુંબના વર્તુળને વિશાળ કરતા રહ્યા હતા.

આવા બહુ આયામી સ્વજનશ્રી પૂજ્ય શ્રીમોટા પ્રત્યે અનન્ય પ્રકારનો ભક્તિભાવ ધરાવતા હતા. શ્રીમોટાના અક્ષરદેહના પ્રસારમાં અને જે સ્થળના શ્રીમોટા અધિષ્ઠાતા છે એવા હરિ:ૐ આશ્રમના સમારકાર્યમાં ઉમંગભરે સહયોગી બની રહ્યા હતા.

સદ્ગતના ઉચ્ચઆત્માની ઊર્ધ્વગતિને પ્રેરકબળ એમના સત્કાર્યો જ આપશે. સાથો સાથ પૂજ્ય શ્રીમોટાનાં સ્વજનો અને હરિભાવ પરિવાર પણ એમના યશ કલ્યાણ માટેની પ્રાર્થનામાં સહભાગી બનવાનું સૌભાગ્ય વ્યક્ત કરે છે. સદ્ગતના યશકલ્યાણ અર્થે શ્રીમોટા રચિત પ્રાર્થના કરી વિરમીએ છીએ.

(શિખરિણી-મંદાકાંતા)

‘ગયેલા આત્માને, મનહૃદયથી, આપજે શાંતિ પૂરી,
બધી રીતે એનું, પ્રભુ કરવજે, સર્વ કલ્યાણ શ્રીજી;
બધા જીવો સાથે, ગત જીવનમાં, જે થયેલો સંબંધ,
કરાવી ઘો એને, સહુ તરફથી, સાવ નિશ્ચિંત મુક્ત.’
-શ્રીમોટા

(અનુસંધાન પેજ નં. ૧૮ નું ચાલુ)

જાય છે. બાળક કોઈ કઠિન કામ કરવા જાય તો મોટી ઉંમરના લોકો તેને રોકે અને કહે કે રહેવા દે તારાથી એ કામ નહિ થાય. છતાં પણ બાળક એ કાર્ય કરે અને નિષ્ફળ જાય તો લોકો તેને ધમકાવે છે. તેના બદલે નિષ્ફળ જાય તોપણ તેને પ્રોત્સાહન આપવું જોઈએ.

પોતાના સામાનને વ્યવસ્થિત રાખવાનું કામ બાળકને પોતાને સોંપી દેવું જોઈએ. જેથી, મારા બૂટ ક્યાં છે ? વગેરે ફરિયાદનો અવકાશ જ ન રહે. બાળકોને આખો દિવસ ઘરમાં ગોંધી ન રાખવાં, ખુલ્લાં મેદાન, ખેતર, બાગ વગેરે સ્થળે લઈ જઈ તેમને છૂટાં રમતાં મૂકી દેવા જોઈએ. બાળક વિવિધ પ્રકારના પ્રશ્નો કરે તો તેથી અકળાવું નહિ અને પ્રશ્નો કરતાં અટકાવવું પણ નહિ. નવું નવું જાણવાની તેમની ઈચ્છાને તોડી ન પાડતાં તેને ઉત્તેજન આપવું.

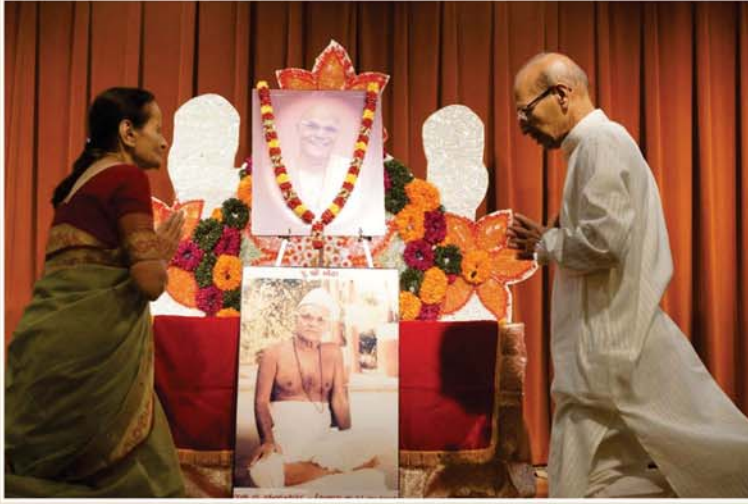
ન કરવાનું કામ બાળક કરતું હોય અને તે પ્રસંગે તેને બળજબરીથી રોકવાનો પ્રસંગ આવે તો મા અને બાપ ઉભયે એકમત થઈને તેને તેમ કરતાં રોકવું જોઈએ.

ઉપરાંત, બાળકના દેખતાં માબાપે પોતપોતાના વિચારભેદની ચર્ચા ક્યારેય ન કરવી. બન્નેએ એકમત થઈને બાળક ઉપર સત્તાનો ઉપયોગ જરૂરી પ્રસંગે કરવો. બાળક, માની ફરિયાદ બાપ આગળ કરે અથવા બાપની ફરિયાદ મા આગળ કરે, એના જેવો કુટુંબમાં ખેદજનક બનાવ બીજો એકે નથી.

બાળકોને કેળવવા માટે માતૃપિતાએ પ્રથમ પોતાની જાતનો સુધારો કરવો રહે.

‘વિશ્વવંદ્ય કિરણાવલી ભાગ-૨’, પ્ર.આ., પૃ.૨૩૧

પૂજ્ય શ્રીમોટાના સ્વજન શ્રીમતી સરોજબહેન રમેશચંદ્ર ચપટવાલા પરિવારના યજમાનપદે સુરત ખાતે રામનવમીનો ઉત્સવ યોજાયો હતો. હાલમાં આ પરિવાર મિશીગન, અમેરિકામાં હોઈ ગત વર્ષે ડૉ. પાર્થસારથી પરિવારના યજમાનપદે તા. ૨૨-૬-૨૦૧૭ના રોજ યોજાયેલ ઉત્સવમાં તેઓ ઉપસ્થિત રહેલાં. સુપુત્ર અમિતને અને પરિવારને પૂજ્ય શ્રીમોટાનો આવો ઉત્સવ યોજવાનો ઉમળકો થયેલો. તેના પરિણામ સ્વરૂપે તા. ૨૩-૬-૨૦૧૮ના રોજ મિશીગન ખાતે ઉત્સવ યોજાયો હતો. તેમાં અનેક સ્વજનો ભાવભાક્તિપૂર્વક સહભાગી બન્યાં હતાં.

હરિ:ૐ સત્સંગ કેંદ્ર, ન્યૂજર્સીના શ્રી કાર્તિકેય અમીન, શ્રી નિપુલભાઈ પટેલ તથા શ્રીમતી ફેનીબહેન પટેલ વગેરેનો સક્રિય સહયોગ પ્રાપ્ત થયેલો.

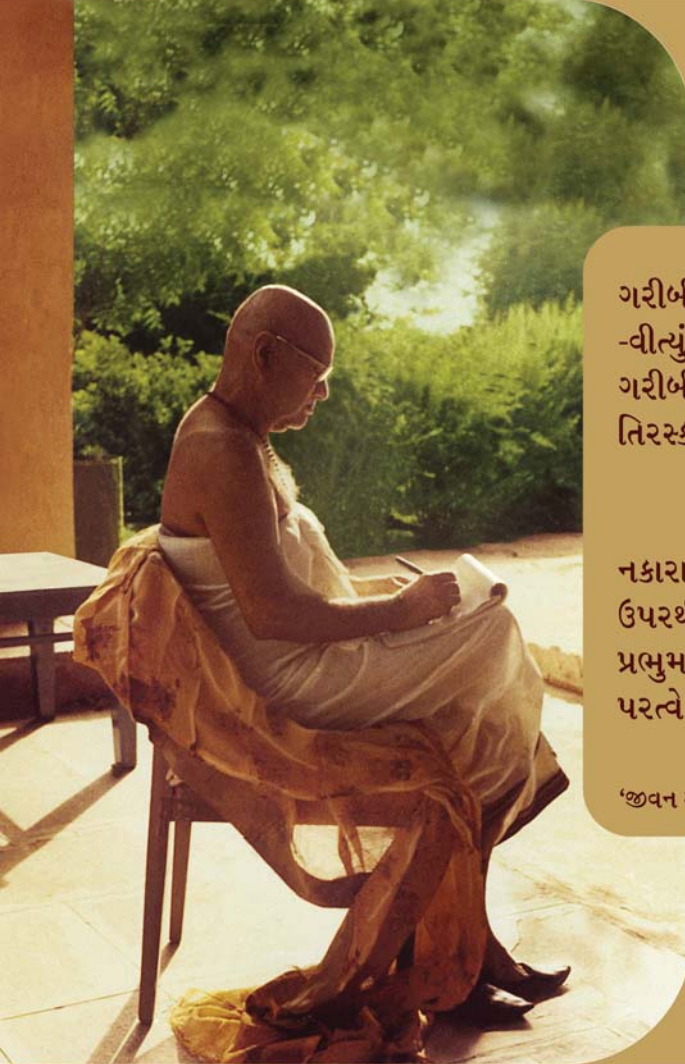
HARIBHAV, SEPTEMBER - 2018

"RNI No. of RNP is 65683/96

Registered under Postal Registration No. GAMC/1208/2018-2020

Valid upto 31st December - 2020 issued by the SSPO's AHMEDABAD City Division,
Permitted to Post at Ahmedabad PSO on 10th of every month"

Licence to post without Perpayment of postage No. PMG/HQ/004/2018-2020
valid upto 31-12-2020

(ગઝલ)

ગરીબી ભોગવેલી જે જીવનમાં તે વિષે અમને
-વીત્યું શું શું ! કથની તેની હવે કથવી નકામી છે.
ગરીબીમાં અમે કોની ન અવગણના કરેલી છે,
તિરસ્કાર ન કો પ્રત્યે જીવનમાં દાખવેલો છે.

નકારાત્મક વિચારીને શું કાંદા કાઢવાના છો ?
ઉપરથી ઊલટું ઊંધું શું ભાથું બાંધવાના છો !
પ્રભુમય જો જીવન જીવવા હૃદય સાચી તમન્ના છે,
પરત્વે સર્વ સદ્ભાવ જીવંતો ધારવો ઘટશે.

- શ્રીમોટા

'જીવન રસાયણ', પ્ર. આ., પૃ. ૧૩૮, ૩૦૪

Printed and Published by PRABHUDAS D. JANI on behalf of HARIWANI TRUST and
Printed at Sahitya Mudranalaya Pvt. Ltd., 55/15, City Mill Compound, Kankaria Road,

Ahmedabad - 380 022 and published from Hariwani Trust,

B/5, Swastik Apartment, Narayannagar, Paldi, Ahmedabad - 380 007

Editor - PRABHUDAS D. JANI E-mail : hariwanitrust@gmail.com